МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: **ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ТЕКСТІВ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ «SHERLOCK»)**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0354-ап-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
освітньо-професійної програми Переклад (англійський)

Гулієва Манзар Заурівна

Керівник к.ф.н., доц. Маслова М. В.

Рецензент доц., д-р філософії з філології Сєдакова М.В.

Запоріжжя — 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Освітньо-професійна програма Переклад (англійський)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
_____
«___» _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
_____ГУЛІЄВІЙ МАНЗАР ЗАУРІВНІ_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Лінгвостилістичні особливості англомовних аудіовізуальних текстів та їх відтворення у перекладі (на матеріалі серіалу «Sherlock»
Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) Маслова Марина Вікторіна к.ф.н., доц.
затверджені наказом ЗНУ від «13» березня 2025 року № 398-с
2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту) 01.12.2025 р.
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту)
кінематографічний текст фільму «Sherlock»
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які необхідно розробити) 1) з'ясувати сутність аудіовізуального перекладу та його особливості порівняно з іншими видами перекладу; 2) уточнити поняття перекладацької стратегії у контексті аудіовізуального перекладу; 3) виокремити основні стратегії та прийоми дубляжу і субтитрування як різновидів аудіовізуального перекладу; 4) визначити особливості та лінгвістичні труднощі, які виникають під час перекладу аудіовізуальних текстів; 5) здійснити порівняльний аналіз реплік оригіналу та їх перекладу в українському дубляжі; 6) виявити найбільш частотні перекладацькі трансформації, застосовані у перекладі для забезпечення адекватності передачі лінгвостилістичних особливостей.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи магістра (проєкту)

Розділ	Прізвище,ініціали та посада консультанта	Підпис,дата	
		завданнявидав	завдання прийняв
Вступ	Маслова М. В., к.ф.н., доц.	07.06.2025	07.06.2025
Розділ1	Маслова М. В., к.ф.н., доц.	02.09.2025	02.09.2025
Розділ2	Маслова М. В., к.ф.н., доц.	01.10.2025	01.10.2025
Висновки	Маслова М. В., к.ф.н., доц.	21.10.2025	21.10.2025

6. Дата видачі завдання 02.06.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	лютий – квітень 2025	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2025	виконано
3.	Написання вступу	червень 2025	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	вересень 2025	виконано
5.	Написання практичного розділу	жовтень 2025	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2025	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2025	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	листопад–грудень 2025	виконано
9.	Захист	грудень 2025	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ Гулієва М. З
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ Маслова М. В.
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер Г.О. Хацер
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 62 стор., 59 джерел.

Об'єкт дослідження: англомовний аудіовізуальний художній текст телесеріалу «Sherlock» та його український переклад у форматі дубляжу.

Предмет дослідження: лінгвостилістичні особливості аудіовізуальних текстів та перекладацькі трансформації, які застосовуються для їх відтворення у перекладі під час дублювання.

Метою роботи є виявлення та систематизація лінгвостилістичних особливостей англомовних аудіовізуальних текстів та визначення перекладацьких стратегій і трансформацій, які забезпечують їх адекватну передачу українською мовою у форматі дубльованого перекладу.

Теоретико-методологічні засади: дослідження спираються на ключові положення теорії аудіовізуального перекладу та лінгвостилістики, представлені у працях: Білецька І. О., Білоус О. М., Боднарчук Т. М. та ін., а також на положення когнітивно-дискурсивного та прагмалінгвістичного підходів до аналізу тексту (Т. ван Дейк., Р. Якобсон).

Отримані результати: було визначено та систематизовано лінгвостилістичні особливості англомовного аудіовізуального тексту серіалу «Sherlock», описано функціонування мовних і прагматичних засобів у його структурі. Проаналізовано основні перекладацькі стратегії та трансформації, що забезпечують відтворення оригінального стилю, мовної варіативності та комунікативно-прагматичної спрямованості тексту. Отримані результати засвідчили специфіку взаємодії вербального і візуального компонентів аудіовізуального продукту, дозволили визначити ефективні прийоми передачі стилістичних елементів.

Ключові слова: *аудіовізуальний художній текст, дубляж, перекладацькі трансформації, переклад, прагматиа тексту, дискурс*.

ЗМІСТ

ВСТУП..... 4

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ..... 8

1.1. Аудіовізуальний переклад як особливий вид перекладацької практики..... 8

1.2 Поняття стратегії перекладу та її види..... 15

1.3 Проблема та способи перекладу аудіовізуальних текстів..... 20

Висновки до розділу 1..... 23

РОЗДІЛ 2 ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БРИТАНСЬКОГО СЕРІАЛУ «SHERLOCK» ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ..... 26

2.1. Перекладацькі трансформації як засіб відтворення лінгвостилістичних особливостей серіалу «Sherlock»..... 26

2.1.1. Модуляція як засіб перекладу серіалу «Sherlock»..... 27

2.1.2. Антонімічний переклад як спосіб відтворення специфіки аудіовізуального тексту..... 30

2.1.3. Відтворення лінгвостилістичних особливостей серіалу «Sherlock» за допомогою конкретизації..... 32

2.1.4. Генералізація у перекладі серіалу «Sherlock»..... 34

2.1.5 Додавання у відтворенні специфіки серіалу «Sherlock»..... 37

2.1.6 Опущення як засіб перекладу аудіовізуального тексту..... 39

2.1.7. Компенсація як спосіб відтворення лінгвостилістичних особливостей серіалу «Sherlock»..... 42

2.2. Перекладацькі виклики серіалу «Sherlock» та способи їх подолання. 46

2.2.1. Гумор..... 46
2.2.2. Варіантні і діалектні особливості мови..... 48
2.2.3. Ідіоми..... 51
2.2.4. Оніми..... 53
2.2.5. Реалії..... 55
Висновки до розділу 2..... 58
ВИСНОВКИ..... 60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 63
ДОДАТОКИ..... 68

ВСТУП

Сучасний медіа-простір є надзвичайно динамічним і чутливим до змін, зумовлених розвитком новітніх технологій, еволюцією споживчих уподобань та трансформаціями соціокультурних реалій. Попри ці зміни, аудіовізуальний контент залишається одним із найбільш затребуваних засобів масової комунікації. З-поміж різноманітних форматів такого контенту особливу популярність здобули телесеріали, які не лише слугують джерелом розваг, а й стали об’єктом комплексного наукового аналізу, зокрема в межах лінгвістичних і перекладознавчих досліджень. Вивчення лінгвостилістичних особливостей серіалів, їх міжмодальної специфіки, а також особливостей перекладацьких рішень у процесі їх дубляжу та субтитрування є важливою ланкою розвитку сучасної теорії аудіовізуального перекладу, яка активно розширює свої методологічні підходи.

Значну увагу до проблематики аудіовізуального перекладу виявили як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники. У науковому просторі України питання аудіовізуального перекладу та перекладу телесеріалів досліджували Білецька І. О., Білоус О. М., Боднарчук Т. М., Гуменюк Л. П., Журавель К. М., Коломієць Н. І., Кулінська А. О., Матклівська Н., Руснак О. Б., Савченко І. С., Стефанко Л. І., Філатова О. М., Чабаненко Л. П. Дослідженням аудіовізуального перекладу, зокрема питань дубляжу, субтитрування та перекладу кінодіалогів, присвятили свої праці такі зарубіжні вчені, як F. Chaume, J. DíazCintas, H. Gottlieb, J. Ivarsson, M. Carroll, L Pérez-González., A.Remael, L. Venuti, P. Zabalbeascoa.

Актуальність проблеми перекладу аудіовізуальних текстів підтверджується постійним зростанням кількості телесеріалів, що потребують якісного перекладу і локалізації, оскільки саме завдяки адекватному перекладу забезпечується ефективна міжкультурна комунікація.

Зважаючи на популярність британського телесеріалу «Sherlock», який має складну лінгвостилістичну структуру, переповнений індивідуалізованими мовними засобами, гумором, іронією, алюзіями та соціально маркованими висловами, вивчення його перекладу на українську мову є своєчасним і науково цінним. Актуальність роботи обумовлюється потребою детального аналізу перекладацьких стратегій і прийомів у межах дубляжу як форми аудіовізуального перекладу, що забезпечує максимальну локалізацію контенту для україномовної аудиторії.

Об’єктом дослідження є англомовний аудіовізуальний художній текст телесеріалу «Sherlock» та його український переклад у форматі дубляжу.

Предметом дослідження виступають лінгвостилістичні особливості аудіовізуальних текстів та перекладацькі трансформації, які застосовуються для їх відтворення у перекладі під час дублювання.

Метою дослідження є виявлення та систематизація лінгвостилістичних особливостей англомовних аудіовізуальних текстів та визначення перекладацьких стратегій і трансформацій, які забезпечують їх адекватну передачу українською мовою у форматі дубльованого перекладу.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1) з’ясувати сутність аудіовізуального перекладу та його особливості порівняно з іншими видами перекладу;

2) уточнити поняття перекладацької стратегії у контексті аудіовізуального перекладу;

3) виокремити основні стратегії та прийоми дубляжу і субтитрування як різновидів аудіовізуального перекладу;

4) визначити особливості та лінгвістичні труднощі, які виникають під час перекладу аудіовізуальних текстів;

5) здійснити порівняльний аналіз реплік оригіналу та їх перекладу в українському дубляжі;

6) виявити найбільш частотні перекладацькі трансформації, застосовані у перекладі для забезпечення адекватності передачі лінгвостилістичних особливостей.

Матеріалом дослідження є автентичний англомовний сценарій британського телесеріалу «Sherlock» виробництва BBC та його офіційний український дубляж. У процесі дослідження методом суцільної вибірки було відібрано 100 реплік із діалогів та монологів серіалу, що слугували базою для перекладацького аналізу.

Методами дослідження є метод суцільної вибірки, метод перекладацького аналізу, описовий метод, метод зіставного аналізу.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі лінгвостилістичних особливостей англомовних аудіовізуальних текстів та визначенні специфіки їхнього відтворення у перекладі на українську мову у форматі дубляжу, що передбачає власну систематизацію перекладацьких трансформацій, характерних для дубльованого перекладу.

Практичне значення роботи полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані при підготовці фахівців з аудіовізуального перекладу, у процесі викладання навчальних дисциплін з перекладознавства, а також на практиці у діяльності перекладацьких студій і компаній, що займаються дублюванням та локалізацією відеоконтенту.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел, що включає 57 вітчизняних та зарубіжних наукових праць.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об’єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі розглянуто теоретичні засади аудіовізуального перекладу, з’ясовано особливості перекладацьких стратегій дубляжу та субтитрування.

У другому розділі подано порівняльний аналіз лінгвостилістичних особливостей оригіналу та українського дубляжу серіалу «Sherlock», виокремлено основні перекладацькі трансформації, обґрунтовано вибір перекладацьких рішень.

У висновках узагальнено результати дослідження та окреслено перспективи подальших наукових розвідок.

Загальний обсяг роботи становить 62 сторінки. Список використаних джерел налічує 59 позицій.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ

1.1. Аудіовізуальний переклад як особливий вид перекладацької практики

Переклад як вид мовної діяльності репрезентує складний багаторівневий процес, що охоплює передачу змісту, семантичних відтінків, структурних особливостей та стилістичних параметрів мовленнєвого або письмового тексту з однієї мови на іншу. Його функціональна значущість виявляється у забезпеченні ефективного обміну інформацією та реалізації міжкультурної комунікації, що особливо актуально в умовах глобалізації. У контексті аудіовізуального перекладу ці завдання ускладнюються мультимодальністю сприйняття, необхідністю збереження синхронності аудіо- та відеоматеріалів, а також лінгвокультурною адаптацією.

З історичного погляду практика перекладу бере свій початок ще з античності, коли виникла потреба передавати знання через кордони мовних спільнот у зв'язку з торговельними, релігійними, міграційними та політичними процесами. Переклади старогрецьких текстів, зокрема описів Перських війн, латинізовані біблійні тексти, арабські інтерпретації творів грецьких та римських авторів — яскраві приклади ранніх форм перекладу [Боднарчук 2018, с. 19]. У середньовіччі важливу роль у збереженні інтелектуальної спадщини людства відігравали монахи, які здійснювали переклади на латинську мову.

Ставлення до перекладу еволюціонувало: від інструментального підходу до перекладу як технічного процесу — до визнання його як важливого соціокультурного чинника. У сучасному світі переклад є незамінним засобом

міжнародної комунікації, політичної дипломатії, наукової кооперації, економічного партнерства та глобального культурного діалогу [Матклівська 2014, с. 38].

Аудіовізуальний переклад (АВП), як особливий різновид перекладацької діяльності, відзначається високим рівнем складності, зумовленим багатоканальною природою аудіовізуального тексту, у якому вербальна, візуальна, звукова та іноді кінетична інформація функціонують у взаємозалежності. Перекладач, який працює в царині АВП, має не лише досконало володіти мовами, але й розуміти контекст, культурні конотації, технічні обмеження формату (наприклад, довжина субтитру), жанрові маркери, стилістичну варіативність тощо [Дьяків 2015, с. 102].

У межах АВП розрізняють дубляж, субтитрування, озвучування тощо. Кожен із цих видів має свої методологічні стратегії й лінгвостилістичні особливості. Наприклад, при субтитруванні вкрай важливо передати зміст якомога лаконічніше, зберігаючи ключові стилістичні характеристики реплік персонажів, а дубляж вимагає фонетичної та інтонаційної адаптації мовлення відповідно до руху губ акторів [Gottlieb 1998, p. 245].

Важливим аспектом у перекладацькій практиці загалом і в АВП зокрема є проблема еквівалентності. Залежно від підходу перекладачі можуть акцентувати увагу на формальній точності відтворення мовних одиниць або ж на збереженні змісту й прагматичних функцій тексту. Так, дослідник Т. М. Боднарчук визначає переклад як процес передачі інформації за умови збереження значення [Боднарчук 2018, с. 75], тоді як У. Еко трактує переклад як міжкультурну комунікацію, що потребує не лише лінгвістичної, а й культурної інтерпретації [Eco 1986, p. 127]. За його словами, адекватний переклад має відтворювати семантичну, синтаксичну, стилістичну, ритмічну, звуко-символічну та емоційну структуру оригінального тексту.

У сучасній науковій парадигмі дослідники визнають необхідність комплексного підходу до класифікації перекладу. Так, О. М. Філатова запропонувала типологію перекладу, спираючись на форми мовлення:

письмову та усну [Філатова 2019, с. 28]. Письмовий переклад дозволяє глибше аналізувати текст, редагувати та досягати високого ступеня точності. Усний переклад, у свою чергу, поділяється на послідовний і синхронний, причому обидва варіанти вимагають від перекладача надзвичайної реактивності, стресостійкості та оперативного аналізу контексту. В контексті АВП синхронний переклад особливо важливий для телебачення та онлайн-медіа, де затримка у передачі інформації є критичною.

З розвитком технологій з'являються нові інструменти, що впливають на практику перекладу. Зокрема, машинний переклад із використанням алгоритмів штучного інтелекту демонструє значні досягнення у сфері автоматизованого субтитрування [Guptaetal. 2019]. Проте, попри технологічні інновації, перекладач-людина, залишається незамінним у випадках, коли йдеться про передачу лінгвістично складних та культурно насичених повідомлень, таких як репліки персонажів у художніх аудіовізуальних текстах. Переклад у цілому й аудіовізуальний переклад зокрема, є ключовими елементами у збереженні культурної спадщини, розвитку міжмовного порозуміння та медіа-комунікації. Його роль у сучасному світі постійно зростає разом із еволюцією комунікаційних технологій і глобальними соціокультурними змінами.

Одночасно зі стрімким зростанням обсягів контенту, що продукується телебаченням та кіностудіями, спостерігається підвищення зацікавлення до аудіовізуальної продукції як об'єкта міждисциплінарного наукового дослідження. У центрі уваги дослідників дедалі частіше опиняються повнометражні кінострічки, телевізійні серіали, стримінгові продукти та цифровий відеоконтент, які стають не лише засобом масової культури, а й джерелом автентичного мовного матеріалу для перекладознавчих студій.

Історично кінематограф тривалий час розглядався переважно як форма розваги, а не як самостійне мистецтво. Лише зусиллями французьких авангардистів на початку XX століття кіномистецтво здобуло підґрунтя для подальшого визнання як «сьоме мистецтво». Попри те, що історія кіно є

порівняно молодою в порівнянні з іншими видами мистецтва (музикою, живописом, театром), саме його інтенсивний розвиток актуалізував потребу у створенні нового типу перекладацької практики, здатного охопити міжмодальні особливості мовного продукту, що існує одночасно в акустичній, візуальній та вербальній формах [Матклівська 2014, с. 38–44].

Кіномистецтво не належить до елітарних форм художньої культури та орієнтоване на масового реципієнта, що передбачає його доступність для широкої аудиторії. Водночас, попри величезний вплив аудіовізуального контенту на масову свідомість, переклад таких текстів тривалий час залишався поза фокусом лінгвістичних студій, поступаючись місцем перекладу літератури та технічних текстів. Такого стану речей спричинено низкою чинників: домінування літературного перекладу як престижного напряму, упереджене ставлення до кіно, телевізійних програм і відеоігор як до низьких жанрів масової культури, а також відсутність чіткої класифікації аудіовізуального перекладу в межах перекладознавства.

Дискусійним у вітчизняній традиції залишається і питання класифікації аудіовізуального перекладу. Так, у межах типології А. Караканта зазначено, що аудіовізуальний переклад не може бути повністю віднесений до усного перекладу, оскільки спирається на письмовий сценарій. Водночас у разі виконання перекладу «на слух», без опори на скрипт, він наближається до синхронного усного перекладу [Karakanta, Negri, Turchi 2021]. Це вказує на гібридну природу АВП, яка поєднує риси усного, синхронного та письмового перекладу залежно від конкретної мети й форми функціонування тексту.

Протягом тривалого періоду аудіовізуальний переклад розглядався як підвид літературного чи усного перекладу, однак із розвитком медіапростору він набуває ознак окремої дисципліни. У сучасних дослідженнях висувається і культурологічний підхід, відповідно до якого переклад аудіовізуального контенту розглядається як процес прагматичної адаптації, що ґрунтується на системі перекладацьких стратегій. У випадках, коли культурні коди джерела

та мови перекладу є подібними, а референти збігаються, здійснюється перекодована передача змісту з урахуванням семантичних зрушень.

Окрім мовного аспекту, АВП передбачає роботу із сукупністю паралінгвальних засобів: звукові ефекти, музичне оформлення, тембр, інтонація, візуальні компоненти, навколишнє середовище. Ця особливість вимагає високого рівня міжмодальної компетентності перекладача, що підсилює аргументацію на користь відокремлення аудіовізуального перекладу як самостійного виду перекладацької діяльності [Матклівська 2014, с. 39].

Аудіовізуальний переклад становить окремий і надзвичайно складний вид перекладацької практики, що функціонує на стику декількох знакових систем — вербальної, невербальної, візуальної та акустичної. Його складність зумовлена необхідністю забезпечити не лише міжмовну відповідність мовних одиниць, а й взаємозв’язок між вербальними та невербальними компонентами вихідного й цільового текстів. На думку іспанського лінгвіста Патріка Сабалбеаскоа, для того щоб текст можна було кваліфікувати як аудіовізуальний, він повинен являти собою поєднання мовних, зображувальних, звукових і невербальних елементів, які мають рівнозначну комунікативну вагу. Наприклад, у кіно музику підбирають так, щоб вона відповідала як візуальному ряду, так і вербальному змісту, і саме їхня сукупна дія створює ефективну комунікацію з глядачем [Zabalbeascoa 1993, с. 87].

Особливість аудіовізуального перекладу полягає в тому, що перекладачеві доводиться працювати з багатоканальною інформацією: мовленням персонажів, звуковими ефектами, мімікою та жестами, відеорядом, музичним оформленням, ритмом монтажу тощо. Попри те, що в перекладацькій практиці традиційно наголос робиться на вербальній складовій, у сфері аудіовізуального перекладу важливо також враховувати всі інші знакові системи, що супроводжують мовлення персонажів. Як зазначається в дослідженні сучасних перекладацьких практик, ефективність перекладу значною мірою залежить від гармонійного узгодження вербального

і невербального контенту [Кияк 2020, с. 152]. В аудіовізуальному тексті передається синхронно візуальними й акустичними каналами, що, в свою чергу, зменшує вагу суто лінгвістичного контексту як домінуючого чинника смислової інтерпретації. Унаслідок цього поняття «еквівалентність перекладу» в аудіовізуальній сфері набуває додаткових наповнень і змістів, розширюючи діапазон прийнятних перекладацьких рішень. Тепер еквівалентність вимірюється не лише відповідністю лексичних і граматичних одиниць між двома мовами, а й відповідністю функціонального взаємозв'язку між вербальними та невербальними компонентами в оригіналі та перекладі [Кияк 2020, с. 152].

До основних форм аудіовізуального перекладу належать озвучування (дубляж, закадровий переклад) і субтитрування. Кожна з цих форм має свої специфічні особливості й реалізує перекладний продукт в особливих модальностях.

Озвучування або дубляж передбачає повну заміну оригінальної звукової доріжки іншою, на мові перекладу. При цьому зберігається музичний та шумовий супровід, однак мовлення героїв повністю переозвучується акторами дубляжу, які намагаються точно передати інтонації, емоційний тон та комунікативну спрямованість мовлення персонажів. Дубляж широко застосовується в кінематографі, телебаченні, анімації, а також у відеоіграх, дозволяючи розширити доступність контенту для мовно неоднорідної аудиторії [Chaume 2004, с. 39].

Закадровий переклад (voice-over) є альтернативною формою озвучування, за якої оригінальна звукова доріжка зберігається, але накладається коментар мовою перекладу, що звучить поверх оригіналу. Це створює ефект подвійного сприйняття: глядач одночасно чує і мову оригіналу, і переклад. Такий формат перекладу є характерним для документального кіно, навчальних програм, телерепортажів і презентацій, де важливо зберегти автентичність мовлення та атмосферу оригіналу [Supardi, Putri 2018, с. 384].

Субтитрування, своєю чергою, передбачає виведення текстового перекладу на екран синхронно з відповідним аудіо- або відеофрагментом. Зазвичай текст субтитрів розташовується у нижній частині екрану, відображаючи короткі фрази, які відповідають змісту діалогу. Обмеження екранного простору й темп мовлення диктують вимогу до лаконічності та інформативності тексту, що, у свою чергу, вимагає від перекладача високого ступеня лінгвістичної й стилістичної майстерності [DíazCintas, Remael 2021, с. 112]. Перекладачеві необхідно не лише передати зміст і стиль діалогу, а й забезпечити комфортне читання тексту глядачем без порушення ритму сприйняття аудіовізуального матеріалу [Білецька 2020, с. 115].

Отже, аудіовізуальний переклад, будучи унікальною формою перекладацької діяльності, вимагає від перекладача глибокого розуміння міжмодальної взаємодії, здатності до міжсеміотичної адаптації, а також володіння широким арсеналом стилістичних засобів. Ці особливості визначають його як самостійний напрям у межах перекладознавства і зумовлюють актуальність його теоретичного й прикладного осмислення в межах сучасної філологічної науки.

У даному дослідженні будемо розглядати дубляж як одиніз основних видів аудіовізуального перекладу, що передбачає повну заміну оригінальної звукової доріжкисеріалу перекладеним варіантом із відтворенням синхронності між промовою акторів, рухами губ, інтонаційним малюнком та звуковим супроводом. Таким чином, дубляж виступає комплексним процесом міжмовної та міжкультурної адаптації аудіовізуального продукту.

1.2. Поняття стратегії перекладу та її види

У сучасному перекладознавстві поняття «стратегія перекладу» посідає важливе місце, однак досі не має єдиного, усталеного визначення, що обумовлює його багатозначність та складність інтерпретації. За слушним зауваженням А. О. Кулінської, стратегія перекладу належить до числа найбільш полісемантичних термінів у теорії перекладу [Кулінська 2017, с. 38]. Щоб точніше визначити семантику цього поняття, необхідно звернутися до етимології слова «стратегія», що походить із військової термінології і пізніше було адаптоване до гуманітарного дискурсу, зокрема до галузі мовознавства і перекладознавства.

У повсякденному вжитку англійське слово strategy охоплює значення «план», «метод» або «послідовність дій, спрямованих на досягнення певної мети». У лінгвістичному контексті стратегія визначається як система свідомо обраних методів, що використовуються перекладачем для оптимального здійснення перекладацької діяльності в межах конкретної комунікативної ситуації [Білоус 2013, с. 145].

У тлумаченні Н. Матклівської, поняття «стратегія» (у переносному значенні) трактується як мистецтво планування та управління, що ґрунтується на точних і довгострокових прогнозах. Натомість прикметник «стратегічний» асоціюється з елементами глобальності, визначенням основних установок, які мають вирішальне значення для підготовки та реалізації дій [Матклівська 2014, с. 41]. Ці дефініції дозволяють дійти висновку, що стратегія передбачає систематизацію дій, планування їх у відповідності до заданих умов, а також співвіднесення з певною кінцевою метою.

У зв’язку з цим, у перекладознавчій парадигмі поняття «перекладацька стратегія» інтерпретується як загальна програма, за допомогою якої перекладач досягає мети, керуючись аналізом вихідного тексту, оцінкою комунікативної ситуації та умов перекладацької діяльності. Як зазначає О. М.

Білоус, перекладацька стратегія охоплює послідовність раціональних рішень, що приймаються перекладачем на різних етапах перекладацького процесу: від аналізу тексту-джерела до остаточного редагування перекладу [Білоус 2013, с. 149].

Основними компонентами перекладацької стратегії, на думку дослідників, є:

- Орієнтація в ситуації, тобто здатність перекладача розпізнавати соціально-комунікативні умови, характер учасників комунікації, часові обмеження, візуальну та вербальну інформацію, на основі чого формується початковий етап перекладацького рішення. Важливими складовими є аналіз взаємодії, сприйняття невербальних ознак комунікативної ситуації та оцінка соціального контексту.

- Формулювання цілей, яке передбачає визначення мети перекладу (наприклад, інформування, емоційний вплив, збереження стилістичної індивідуальності автора тощо), що виступає своєрідним компасом перекладацької діяльності.

Планування дій, пов’язане з добором відповідних тактик (локальних стратегем), зокрема трансформацій, компресій, замін, доместикацій чи форенізацій залежно від типу тексту, жанрових особливостей та очікувань реципієнта.

Перекладацька стратегія – це макроплан дій перекладача, що спрямований на досягнення функціонально-комунікативної еквівалентності між текстом-оригіналом та текстом перекладу, з урахуванням лінгвостилістичних, прагматичних і культурних параметрів. У межах аудіовізуального перекладу це поняття набуває особливої ваги, оскільки тут перекладач взаємодіє не лише з вербальними одиницями, а й з невербальними кодами (зображення, музика, монтаж), які створюють поліформатне, синкретичне медіасередовище [Петренко 2023, с. 16].

Деякі дослідники, зокрема О. М. Білоус, ототожнюють поняття стратегії перекладу з його видами, зокрема у сфері аудіовізуального перекладу. Він виділяє дві основні перекладацькі стратегії – дублювання (дубляж) та субтитрування, що мають принципово різний характер впливу на текст-оригінал [Білоус 2013, с. 152]. У випадку дубляжу відбувається повна заміна вербального аудіоряду перекладеною мовою, при цьому зберігається візуальний образ, але може зазнати змін емоційний тональність через переінтонування. Субтитрування ж залишає оригінальний аудіоряд недоторканим, вводячи переклад у вигляді стисненого тексту на екрані, що вимагає особливих синтаксичних та семантичних рішень для збереження змісту в обмеженому обсязі знаків. У рамках серіалу Sherlock, що слугує матеріалом даного дослідження, реалізація перекладацької стратегії розглядається на прикладі дубляжу, який є об'єктом аналізу, оскільки саме цей вид аудіовізуального перекладу дозволяє простежити особливості відтворення комунікативних, культурних та стилістичних аспектів оригінального тексту. Таким чином, лінгвостилістичні особливості текстів вимагають від перекладача чіткого стратегічного плану, що поєднує інтерпретативні та лінгвістичні підходи.

На початку XX століття, в епоху розквіту німого кіно, аудіовізуальний переклад сприймався як відносно нескладне завдання, оскільки поодинокі репліки акторів, що з'являлися у вигляді інтертитрів, легко замінювалися текстом, перекладеним на мову глядачів. Однак зі становленням звукового кіно ситуація ускладнилася. Перші спроби адаптації фільмів іноземними кінокомпаніями полягали у створенні кількох мовних версій одного й того ж фільму. Проте така практика виявилася економічно невигідною та творчо обмеженою. Як наслідок, кіностудії перейшли до використання дубляжу, споруджуючи спеціальні студії для озвучення. Відтоді кінопродукція зазвичай створюється у двох основних формах – дубльованій та субтитрованій.

Дубляж і субтитрування відповідають двом глобальним стратегіям перекладу, запропонованим Л. Венуті – стратегії «одомашнення»

(*domestication*) та «очуження» (*foreignization*) [Venuti 1995]. Перша стратегія передбачає зменшення культурного розриву між мовами шляхом заміни елементів оригінальної культури на такі, що є звичнішими для цільової аудиторії. Натомість стратегія очуження підкреслює культурну відмінність джерельного тексту, зберігаючи його оригінальну специфіку і тим самим створюючи ефект «іншості». Таким чином, ця стратегія вже буде реалізовуватися за допомогою перекладацьких трансформацій.

Кожна з цих стратегій по-різному впливає на текст оригіналу. Дубляж значно змінює його, забезпечуючи максимальну адаптацію для сприйняття цільовою аудиторією, натомість субтитри, які синхронно з'являються внизу екрану, зберігають оригінальний звуковий ряд і мінімально втручаються в структуру твору. Субтитрування дозволяє глядачеві відчути культурну специфіку оригіналу, що особливо актуально для міжкультурного сприйняття [Білецька 2020, с. 113; Савченко 2016, с. 67].

Згідно з підходом Л. Венуті, «одомашнення» у контексті дубляжу полягає у перекладі на сучасний, зрозумілий стиль, що зменшує «чужість» тексту, наближаючи його до культурних і мовних очікувань цільової аудиторії. Це означає повну інкорпорацію іншомовних елементів у домінантну культуру [Venuti 1995]. Таким чином, дубляж є глибоким втручанням у структуру оригіналу, адже первинна аудіодоріжка замінюється голосами акторів, які відтворюють не лише текст, а й інтонаційно-емоційне наповнення сцен. Водночас це порушує автентичність, однак дозволяє створити локалізований медіапродукт, зрозумілий і прийнятний для глядача.

Деякі дослідники, зокрема О. М. Білоус, вважають дубляж ключовою стратегією перекладу для масової аудиторії, оскільки він дозволяє не лише мовну, а й культурну адаптацію твору [Білоус 2013, с. 154]. Особливої уваги вимагає фонологічна синхронізація – узгодження перекладених реплік із рухом губ акторів на екрані.

На відміну від дубляжу, субтитрування вважається найбільш нейтральною формою аудіовізуального перекладу. Воно дозволяє зберегти

оригінальну звукову доріжку, надаючи глядачеві доступ до іншомовного тексту, що підвищує автентичність сприйняття. Крім того, субтитри сприяють ознайомленню з іноземною культурою, зберігаючи її мовну індивідуальність [Журавель 2021, с. 79].

Основною технічною складністю субтитрування є необхідність уміщення перекладу в межах двох рядків (приблизно 35–40 символів на рядок) та синхронізація його появи із змінами кадру. Це зумовлює часте застосування таких стратегій, як елімінація, конденсація, компресія, тобто стислий виклад інформації з метою збереження змісту при дотриманні часових обмежень [DíazCintas, Remael 2021].

У серіалі «Sherlock» реалізується поєднання двох перекладацьких стратегій – дубляжу та субтитрування, які виконують різні функції у передачі змісту. Так, дубляж використовується з метою відтворення мовлення персонажів, що забезпечує емоційну автентичність і наближення до глядача, тоді як субтитри застосовуються переважно для перекладу візуально поданих елементів – написів, листів, текстових повідомлень або інших графічних деталей. Таке поєднання стратегій сприяє збереженню когерентності та повноти сприяння аудіовізуального тексту [Стефанко 2021, с. 52].

Отже, у межах аудіовізуального перекладу стратегії «одомашнення» та «очуження» не лише визначають рівень втручання у текст, а також впливають на мовну, стилістичну та культурну репрезентацію оригіналу у перекладі. Їхнє розуміння є ключовим для дослідження лінгвостилістичних особливостей серіалу «Sherlock» у процесі перекладацького відтворення.

Зазвичай стратегія одомашнення переважає в дубляжі, оскільки він орієнтований на максимальне наближення перекладу до цільової аудиторії, адаптацію мовлення, гумору, культурних реалій і соціальних контекстів до норм сприйняття героя. Субтитрування, навпаки, частіше спирається на принцип очуження, оскільки зберігає автентичні елементи оригіналу – власні назви, специфіку мовлення героїв – з мінімальним втручанням у текст. Таким чином, у процесі перекладу аудіовізуальних творів, зокрема серіалу

«Sherlock», дубляж і субтитри реалізують різні підходи до культурного посередництва: перший прагне адаптувати, другий – зберегти оригінальну інтенцію та стилістичну атмосферу.

1.3. Проблема та способи перекладу аудіовізуальних текстів

Одним із ключових аспектів аудіовізуального перекладу як особливої галузі перекладознавства є необхідність розуміння складної семіотичної природи кінематографічного тексту, який функціонує на перетині кількох знакових систем. Дослідження специфіки зображення як елемента знакової системи зумовило виникнення терміна «креолізований текст», що трактується як єдність вербальних (мовних) та невербальних (немовних) компонентів, які взаємодіють між собою в межах одного комунікативного простору. До таких текстів належать аудіо- та відеореклама, комікси, тексти з ілюстраціями, фотографіями, а також кінотексти, що мають найбільш складну структуру [Боднарчук 2018, с. 74].

Переклад аудіовізуального тексту передбачає не лише відтворення вербального змісту, а й урахування усіх семіотичних каналів, через які передається інформація. Важливою передумовою якісного перекладу аудіовізуального тексту є проведення попереднього аналізу або передперекладацького аналізу. Йдеться про вивчення функцій, які виконують ті чи інші елементи в межах кінотексту: мовлення персонажів, звукові й візуальні ефекти, текстові вставки. Перекладач має визначити, які з цих компонентів підлягають перекладу, а які можна залишити без трансформації, орієнтуючись на їхню функціональну вагу в семіозисі екранного твору [Петренко 2023, с. 19].

З огляду на ієрархію значущості мовних компонентів кінотексту, на перше місце виходить мовлення персонажів, включно із закадровим голосом.

Цей компонент є основним рушієм сюжету, і саме тому його переклад має бути максимально точним і повним. Однак перекладачеві слід звертати увагу не лише на мовленнєвий рівень, а й на інші елементи, зокрема на так звані дієгетичний та недієгетичнийскладники. Дієгетичними вважаються ті, що належать до внутрішнього світу фільму — мовлення героїв, тексти в кадрі, пісні, які виконуються персонажами. Недієгетичними є ті, що сприймаються лише глядачем і не належать до зображеної реальності, наприклад, фоновий музичний супровід або титри [Chaume 2000, с. 97].

У межах дієгетичних елементів Х. Готтліб [Gottlieb 1997, с. 45] виокремлює два типи: елементи негайної значущості, які впливають на розвиток сюжету вже в момент появи на екрані (наприклад, репліки героїв, ключові надписи), та елементи відтермінованої значущості, смислове навантаження яких розкривається пізніше (наприклад, символічні деталі, які набувають значення в наступних епізодах). У процесі перекладу обидва типи мають бути ретельно враховані, хоча й потребують різного рівня трансформацій.

Ще одним важливим аспектом є письмово-вербальний компонент, який містить як дієгетичні, так і недієгетичні елементи. Це можуть бути вивіски, листи, повідомлення, що з'являються в кадрі, або ж титри, субтитри та інші текстові компоненти. Їхня інтерпретація залежить від контексту сцени, і переклад таких елементів має не лише передавати зміст, але й зберігати стилістичну і функціональну відповідність [Савченко 2016, с. 126].

Аудіовізуальний переклад – це складна міжмодальна діяльність, що охоплює множину завдань: аналіз структури тексту, ідентифікацію функцій окремих елементів, вибір відповідної перекладацької стратегії. Усе це вимагає від перекладача не лише лінгвістичних знань, а й компетентності в галузі семіотики, кінонаративу, культурних кодів, а також технічної підготовки [Матклівська 2014, с. 41]. Саме комплексний підхід до аналізу аудіовізуального тексту забезпечує адекватність його відтворення в перекладі та збереження авторського задуму.

До дієгетичних елементів письмово-вербального компонента аудіовізуального тексту належать усі види написів, які відображаються в межах кадру та безпосередньо залучені до внутрішнього світу персонажів або є частиною кінематографічної реальності. Своєю чергою, недієгетичними елементами вважаються написи, які мають зовнішній стосунок до сюжетної лінії (наприклад, сюжетні титри), а також ініціальні та фінальні титри, що належать до позатекстового рівня — зокрема, імена акторів, знімальної групи, продюсерів тощо [Матклівська 2014, с. 39].

Після завершення передперекладацького аналізу, який має за мету виявлення усіх релевантних для перекладу мовних і позамовних компонентів, здійснюється етап власне перекладу аудіовізуального тексту. На цьому етапі перекладач зобов'язаний орієнтуватися не лише на вербальний матеріал, але й враховувати аудіовізуальний супровід, оскільки саме в ньому міститься значний обсяг екстралінгвальної інформації — вирази облич, жести, кінесика тощо, що безпосередньо впливають на зміст реплік персонажів і загальну семіотичну структуру кінотексту [Боднарчук 2018, с. 145].

З метою досягнення перекладацької адекватності на рівні темпу, ритміки й розмірності оригінального діалогу доцільним є паралельне редагування перекладу. Особливо це актуально у разі дубляжу, де важливо уникати розбіжностей між артикуляцією персонажів та перекладеним текстом, який накладається на візуальний ряд [Supardi, Putri 2018, с. 385].

Фінальним етапом аудіовізуального перекладу виступає мовностилістичне редагування. При цьому варто зауважити, що текст, адаптований для озвучення (дубляжу чи закадрового перекладу), потребує додаткової модифікації, порівняно з текстом для субтитрування. У процесі редагування особлива увага приділяється узгодженню перекладеного тексту з візуальними й аудіальними компонентами оригіналу [Білецька 2020, с. 114].

Важливим інструментом у цьому контексті є перекладацькі трансформації, серед яких виокремлюють лексичні, граматичні та лексико-граматичні прийоми, зокрема: антонімічний переклад, генералізацію,

конкретизацію, калькування, опущення, компенсацію, модуляцію, транскрипцію і транслітерацію. Граматичні трансформації включають граматичні заміни, дослівний переклад та членування речень. Лексико-граматичні прийоми включають експлікацію, компенсацію, а також комплексні заміни, необхідні для збереження стилістичної єдності та комунікативної релевантності [Дьяків 2015, с. 203].

У процесі аудіовізуального перекладу виникають ситуації, коли обсяг перекладу повинен бути або скорочений, або розширений, з огляду на особливості субтитрування чи дубляжу. Зокрема, дубляж вимагає точного синхронізму перекладеного тексту з артикуляційними особливостями персонажів, що зумовлює необхідність лексичних і граматичних трансформацій, а в окремих випадках — повного переосмислення змісту вихідного діалогу.

Отже, у рамках аудіовізуального перекладу перекладач взаємодіє з багатокомпонентною, поліканальною структурою кінотексту, яка вимагає застосування різноманітних стратегій та трансформацій, спрямованих на досягнення функціональної еквівалентності, семіотичної узгодженості та естетичної достовірності перекладу.

Висновки до розділу 1

У першому розділі дипломної роботи було розглянуто теоретичні засади дослідження лінгвостилістичних особливостей аудіовізуального перекладу, що дозволило глибше зрозуміти специфіку перекладацької діяльності в межах сучасних мультимодальних комунікативних практик. Аудіовізуальний переклад у контексті сучасної лінгвістики розглядається як особливий різновид міжсеміотичного і міжмодального перекладу, що поєднує вербальні

та невербальні канали передачі інформації — мовлення, зображення, музику, звукові ефекти тощо. Така інтегративна природа аудіовізуального тексту вимагає від перекладача не лише володіння лінгвальними знаннями, а й розуміння семіотичних систем і принципів міжмодальної взаємодії.

Аудіовізуальний переклад охоплює низку форм, зокрема дубляж, субтитрування, озвучування, адаптацію та локалізацію. Кожна з цих форм передбачає застосування певної перекладацької стратегії з урахуванням технічних, стилістичних і комунікативних обмежень, зумовлених природою цільового тексту.

У розділі було проаналізовано сучасні наукові підходи до визначення перекладацької стратегії. У роботі наголошено, що стратегія перекладу — це узагальнений план дій перекладача, спрямований на досягнення еквівалентності та адекватності перекладу, який реалізується через систему тактик і трансформацій. Науковці класифікують стратегії залежно від типу перекладу (дослівна передача, адаптація, локалізація, нейтралізація тощо) та комунікативної мети. Значну увагу було приділено стратегіям, застосовуваним у субтитруванні, де через обмеження простору і часу часто використовуються такі прийоми, як редукція, конденсація, компресія, генералізація або елімінація.

У першому розділі було досліджено основні проблеми перекладу аудіовізуальних текстів, що зумовлені їхньою міжмодальною природою, багатоканальністю подання інформації, потребою у синхронізації перекладеного тексту з відеорядом, а також соціокультурними особливостями комунікативної ситуації. Визначено, що ключовими складнощами виступають передача невербальних компонентів, таких як міміка, жести, інтонаційна структура мовлення, культурно маркована лексика, гумор, алюзії та стилістично забарвлені одиниці. Перекладач змушений балансувати між лінгвальною точністю, технічними обмеженнями та художньою цілісністю твору. При цьому активно застосовуються перекладацькі трансформації: граматичні, лексичні та лексико-граматичні.

Окремо було розглянуто поняття кінотексту як семіотично ускладненої структури, що поєднує диегетичні та недиегетичні елементи різних каналів комунікації (аудіальних і візуальних, вербальних і невербальних). Ці складові впливають на сприйняття інформації реципієнтом і, відповідно, визначають методологію перекладацької діяльності. У результаті аналізу було встановлено, що кожен тип елементів (вербальні репліки, написи в кадрі, звукові ефекти, титри тощо) має різну ступінь перекладацької релевантності та вимагає індивідуального підходу до трансляції на мову перекладу.

Отже, підсумовуючи розгляд теоретичних засад аудіовізуального перекладу, можна зробити висновок, що цей вид перекладацької діяльності становить міждисциплінарний феномен, який потребує врахування як лінгвостилістичних, так і прагматичних, культурних, технічних і психолінгвістичних чинників. Опанування стратегій і методів перекладу аудіовізуального контенту вимагає від перекладача не лише високої мовної компетентності, а й здатності до міжмодального мислення, аналітичного підходу до тексту і контексту, а також творчої гнучкості в пошуку адекватних лінгвостилістичних відповідників.

РОЗДІЛ 2
ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БРИТАНСЬКОГО СЕРІАЛУ «SHERLOCK» ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ

2.1. Перекладацькі трансформації як засіб відтворення лінгвостилістичних особливостей серіалу «Sherlock»

У межах дослідження дубляжу серіалу «Sherlock» виділимо дві загальні стратегії перекладу, які визначають підхід до відтворення його лінгвостилістичних особливостей: стратегія одомашнення і стратегія динамічної еквівалентності.

Стратегія одомашнення передбачає адаптацію висловлювань до культурних і мовних норм української аудиторії. У межах аудіовізуального перекладу вона забезпечує природність діалогів, відповідність артикуляції та синхронізацію з візуальним рядом, що є ключовим умовами якісного дубляжу.

Натомість стратегія динамічної еквівалентності спрямована на передачу прагматичного ефекту оригіналу. У серіалі «Sherlock» ця стратегія є необхідною через наявність іронії, мовних ігор, алюзій та швидкого інтелектуального темпу діалогів. Її реалізація здійснюється за допомогою перекладацьких трансформацій – модуляції, конкретизації, опущення та додавання.

Таким чином, саме ці дві стратегії визначають підхід до аналізу ілюстративного матеріалу і дозволяють простежити механізми відтворення стилістичної специфіки англомовного аудіовізуального тексту в українському дубляжі.

2.1.1. Модуляція як засіб перекладу серіалу «Sherlock». Матеріалом для аналізу перекладацької стратегії у межах аудіовізуального перекладу виступає перший сезон британського телесеріалу «Sherlock», який складається з трьох епізодів, кожен із яких має тривалість близько півтори години. Даний серіал є модернізованою телеадаптацією творів Артура Конан Дойла про легендарного детектива «Sherlock» а Холмса. Образ головного героя, сформований в умовах вікторіанської доби, переноситься до реалій XXI століття — сучасного Лондона. «Sherlock» Холмс постає як блискучий логік, який разом зі своїм напарником Джоном Ватсоном, колишнім військовим лікарем, розслідує складні справи, використовуючи дедукцію, спостереження, логіку та сучасні цифрові технології. Адаптація класичного персонажа до нового контексту дозволяє створити нову парадигму детективного наративу, а також становить значний інтерес для лінгвостилістичного аналізу аудіовізуального перекладу.

Серіал «Sherlock» вирізняється широким спектром мовних стилів: від побутових діалогів зі сленговими й емоційно забарвленими висловлюваннями до спеціалізованої криміналістичної термінології. Це зумовлює застосування різноманітних перекладацьких трансформацій, серед яких модуляція є особливо важливою. Так, модуляція є одним із видів смислової трансформації, зумовлений міжмовними та міжкультурними відмінностями [Комісаренко 2010, с. 157]. Це дозволяє передати ідею з урахуванням мовно-культурних норм цільової аудиторії. У межах перекладу серіалу модуляція стає не просто технічним прийомом, а інструментом збереження стилістичної виразності, особливостей героїв і прагматичного ефекту. Механізм модуляції полягає у зміні логічної або концептуальної перспективи, завдяки чому перекладач може відтворити семантичне ядро репліки. У серіалі «Sherlock» це особливо помітно через високу частотність іронії, сарказму, мовної гри, алюзій на британську культуру та професійних термінів. Наприклад, англійські вислови, які будуються за моделлю обережного припущення, українською часто звучать м’яко і неприродно для динамічного сюжетного контексту, тому перекладач

коригує модальність, надаючи репліці більшої категоричності або рішучості. Таким чином, змінюється логічна перспектива висловлювання, але зберігається його комунікативний намір.

Модуляція є ефективним способом забезпечення функціональної еквівалентності, особливо в умовах дубляжу, коли перекладач змушений узгоджувати зміст, довжину репліки та ритмічну відповідність артикуляції. У таблиці наведено приклади застосування модуляції у перекладі телеканалу «1+1», де співвіднесено оригінальний англійський текст і його український дубльований варіант, із коротким коментарем до трансформації.

Таблиця 2.1
Приклади модуляції в україномовному дубляжі серіалу «Sherlock» телеканалу «1+1»

Оригінальний текст	Переклад телеканалу «1+1»	Коментар до трансформації
He’s trying to be clever. It’s overconfidence.	Він намагається всіх переграти. Занадто самовпевнений.	Ідею самовпевненості передано через інтерпретацію поведінки.
I mean you’re going to find her dead.	Я маю на увазі, що ти знайдеш її мертвою.	Модуляція через граматичну перебудову.
I do think we have a timetable.	Думаю, варто переходити до справи.	Модуляція з прагматичною адаптацією — формальний вислів замінено закликом до дії.
Could be dangerous.	Це може бути пастка.	Узагальнене попередження уточнено — зміна оцінки ситуації.
It’s a three-patch problem.	Без потрійної дози нікотину не обійтись.	Переклад змінює спосіб вираження, переходячи від образної форми до пояснювальної, але зберігає зміст. Така зміна способу вираження є прикладом модуляції.

Розглянемо детальніше приклади. У першому випадку англійське висловлювання “*He’stryingtobeclever. It’soverconfidence*” у перекладі

телеканалу «1+1» трансформовано як «*Він намагається всіх переграти. Занадто самовпевнений*». Тут змінено точку зору та подано інтерпретацію мотиву персонажа, що краще адаптується до української аудиторії.

У другому прикладі "*I meanyou'regoingtofindherdead*" передано як «*Я маю на увазі, що ти знайдеш її мертвою*». Незначна модуляція синтаксичної структури забезпечує більш природне звучання українською мовою при збереженні змісту оригіналу. У даному випадку модуляція відбувається через перехід від розмовного дискурсивного маркера до синтаксично завершеної фрази, подібний перехід може бути кваліфікований як модуляція, але не в традиційному розумінні, а в сучасному, розширеному – як прагматична чи дискурсивна модуляція, що адаптує спосіб вираження для українського мовного середовища тим самим не змінюючи основний зміст.

Третій приклад демонструє перехід від формального висловлювання "*I dothinkwehave a timetable*" до прагматичного заклику «*Думаю, варто переходити до справи*». Це типова модуляція, що сприяє комунікативній доцільності в мові перекладу.

У прикладі 4 відбувається зміна узагальненої характеристики "*Couldbedangerous*" на більш конкретизоване припущення «*Це може бути пастка*», що актуалізує зміст у контексті сюжету.

П'ятий приклад — класична модуляція культурно зумовленого вислову: "*It's a three-patchproblem*" у перекладі перетворено на «*Без потрійної дози нікотину не обійтись*». У даному випадку відбувається смислова модуляція, оскільки перекладач замінює буквальний образ «трьох нікотинових пластирів» на інший, більш зрозумілий і функціонально еквівалентний для українського глядача спосіб передати інтенсивність проблеми. Спостерігаємо варіанту інтерпретацію образу відповідно до норм та очікувань цільової аудиторії.

Отже, результати аналізу підтверджують, що модуляція є ключовим інструментом у досягненні функціональної адекватності в межах дубляжу серіалу «Sherlock». Так, за результатами дослідження Т. Кияк [Кияк 2019, с.

212] модуляція становить приблизно 45-55% усіх лексико-семантичних трансформацій у перекладі англомовних аудіовізуальних продуктів українською. Тому, можемо стверджувати, що модуляція становить близько 50% від загальної кількості перекладацьких трансформацій, зафіксованих у дубляжі серіалу «Sherlock» телеканалу «1+1», що підтверджує її провідну роль у досягненні функціональної еквівалентності між оригіналом та перекладом. Такий підхід забезпечує збереження змісту при одночасній відповідності мовно-культурним і жанровим особливостям перекладу.

2.1.2. Антонімічний переклад як спосіб відтворення специфіки аудіовізуального тексту. Антонімічний переклад – це такий переклад, коли форма слова або словосполучення замінюється на протилежну (позитивна – на негативну і навпаки), а зміст одиниці, яка перекладається, замінюється, в основному, подібним [Гузь 2012, с. 144]. Тому він є одним із найвиразніших прикладів перекладацької трансформації, що активно використовується у сфері аудіовізуального перекладу, зокрема в умовах дубляжу. Цей прийом передбачає заміну лексичної одиниці або цілого вислову в оригіналі на її лексичний антоніму перекладі, що дозволяє уникнути незручного або неприродного звучання у мові перекладу. Як зазначає В. В. Петренко, антонімічний переклад може бути особливо ефективним у випадках, коли прямий переклад веде до втрати стилістичної виразності, порушення інтонації або абсурдного сприйняття.

Цей метод також виступає інструментом збереження стилістичних особливостей персонажів і комічного або драматичного ефекту, який виникає завдяки контрасту. В аудіовізуальному перекладі він особливо доречний у випадках діалогів із подвійним запереченням або риторичними фігурами, що можуть утруднювати сприйняття при буквальному перекладі.

Для аналізу були використані репліки з першого сезону серіалу *Sherlock*, а саме з офіційного україномовного дубляжу телеканалу «1+1». У таблиці

подано приклади застосування антонімічного перекладу та короткий аналіз кожного випадку.

Таблиця 2.2

Приклади антонімічного перекладу в україномовному дубляжі серіалу «Sherlock» телеканалу «1+1»

Оригінальний текст (англійською)	Переклад телеканалу «1+1»	Коментар до трансформації
Doesn’tmeanyoud on’t nee done.	А раптом він вам потрібен?	Замість прямого перекладу з подвійним запереченням використано позитивну форму із модальним припущенням — антонімічне перетворення для досягнення природності.
It’snot a fake.	Це Вермеєр.	Антонімія реалізована шляхом заміни заперечення на ствердну назву автора, що виконує функцію підтвердження автентичності.
I’m not angry.	Я спокійний.	Заперечення замінено позитивним твердженням, яке зберігає зміст і відповідає інтонації персонажа.

Розглянемо докладніше наведені приклади. У першому випадку фраза “*Doesn’tmeanyoudon’tneedone*” в оригіналі містить подвійне заперечення, яке при дослівному перекладі («Це не означає, що вам не потрібен») створює складну синтаксичну конструкцію, непритаманну українській мові. Тому перекладачі телеканалу «1+1» вдалися до антонімічного переформулювання: «*А раптом він вам потрібен?*», що краще відповідає логіці діалогу та звучить природніше в усному мовленні.

Другий приклад “*It’snot a fake*” дослівно перекладається як «*Це не підробка*». Проте переклад «*Це Вермеєр*» не лише виконує функцію підтвердження автентичності картини, а й є змістовно точним завдяки антонімічному підходу. Заміна заперечення на афірмативну конструкцію

(«підробка» → «оригінал») дозволяє уникнути двозначності й надати перекладові більшої інформативної виразності.

У третьому прикладі "*I'mnotangry*" перекладено як «*Я спокійний*». Це типовий приклад антонімічного перекладу, який дозволяє зберегти комунікативну інтенцію мовця, не змінюючи смислового навантаження. Позитивне твердження краще передає емоційний стан персонажа і звучить природніше в українському дубляжі.

Отже, антонімічний переклад, таким чином, виступає важливим засобом забезпечення адекватності у процесі аудіовізуального перекладу. Його застосування зумовлене необхідністю дотримання стилістичних, інтонаційних та синтаксичних норм мови перекладу, що особливо актуально для таких жанрів, як кримінальна драма, де значення висловлювань нерідко передається через підтексти, натяки та приховану емоційність. Отже, антонімічні трансформації слугують інструментом не лише лінгвістичної адаптації, а й стилістичного балансу між оригіналом і текстом перекладу.

2.1.3. Відтворення лінгвостилістичних особливостей серіалу «Sherlock» за допомогою конкретизації. У процесі перекладу аудіовізуальних текстів з англійської мови на українську перекладачі часто вдаються до конкретизації — одного з різновидів лексичних трансформацій, сутність якого полягає в заміні слова чи виразу з ширшим значенням на більш вузький або специфікований відповідник [Загнітко 2014, с. 109]. Цей прийом дозволяє досягти чіткішої смислової відповідності, уникнути двозначності та зробити переклад більш природним для сприйняття цільовою аудиторією. Конкретизація є поширеним і цілком виправданим засобом адаптації тексту до особливостей мови перекладу.

Конкретизація нерідко застосовується у випадках, коли лексична одиниця англійської мови має широке або узагальнене значення, тоді як український переклад вимагає точнішого позначення дії, предмета чи явища відповідно до контексту. Такий підхід не лише покращує розуміння, але й

сприяє збереженню стилістичної цілісності перекладу. Нижче подано приклади застосування конкретизації у дубляжі серіалу «Sherlock» телеканалом «1+1», зокрема з епізодів першого сезону.

Таблиця 2.3

Приклади конкретизації в україномовному дубляжі серіалу «Sherlock» (канал «1+1»)

Оригінальний текст (англійською)	Переклад телеканалу «1+1»	Коментар до трансформації
Oh, perhaps I should mention – I didn't kill her.	До речі, я її не труїв.	Слово "kill" має широке значення, у перекладі обрано уточнення згідно з сюжетом — спосіб убивства.
Three years ago I proved to Lestrade… that Angelo was elsewhere, house breaking.	Я довів Лестрейду, що той був у іншій частині міста — зламував квартиру.	Узагальнене "elsewhere" конкретизовано до «в іншій частині міста», що логічно вписується в ситуацію.
I saw it on the telly.	Бачив це в новинах.	"Telly" — телебачення загалом, у перекладі — «новини» як більш специфічний контекст перегляду.
Tiny IQ.	Інтелект як у недорозвиненого.	Абстрактне значення "tiny" конкретизовано через культурно прийнятний опис розумових здібностей.
Treat her like royalty.	Поводьтеся з нею як з принцесою.	"Royalty" як узагальнення членів королівської родини адаптовано до статі персонажа та зрозумілої культури.

У першому прикладі репліка "*Oh, perhaps I shouldmention – I didn'tkillher*" дослівно перекладається як «*Я не вбивав її*». Однак у перекладі телеканалу «1+1» використано варіант «я її не труїв», що є конкретизацією

вбивства відповідно до сюжету, де метод отруєння є сюжетно значущим. Таким чином, переклад стає точнішим і доречнішим у межах контексту.

Другий приклад демонструє конкретизацію фрази "*waselsewhere*" як «*був у іншій частині міста*», що дозволяє уникнути абстрактності. Це важливо в детективному жанрі, де деталі простору мають ключову роль.

У третьому випадку "*telly*" як загальне поняття телебачення уточнюється до «*новини*», оскільки саме звідти герой отримав інформацію. Такий переклад знижує когнітивне навантаження на глядача і краще відповідає очікуванням української аудиторії.

У прикладі "*Tiny IQ*" відбувається зміщення від буквального «*мізерного IQ*» до конкретного вислову «інтелект як у недорозвиненого». Це трансформація, що має комунікативно-прагматичну мотивацію — донести образність через загальновживане в культурі визначення розумового відставання.

Останній приклад — "*Trea ther like royalty*" — у перекладі подано як «*Поводьтеся з нею як з принцесою*». Тут конкретизація до «принцеси» зумовлена поєднанням статевої ознаки персонажа та типовою репрезентацією для цільової аудиторії. Саме подібні прийоми сприяють кращій культурній адаптації тексту.

Отже, конкретизація є важливою перекладацькою стратегією, що дозволяє зробити аудіовізуальний текст більш точним, інформативно насиченим і культурно прийнятним. В умовах дубляжу, де глядач сприймає репліки в реальному часі, така стратегія сприяє адекватному розумінню й утворенню когерентного мовного образу персонажів.

2.1.4. Генералізація у перекладі серіалу «Sherlock».

Генералізація є однією з основних лексичних трансформацій у сфері аудіовізуального перекладу, що передбачає заміну конкретного терміна чи вузькоспеціалізованого виразу на одиницю з ширшим або узагальненим значенням [Красуля, Миклащук 2020, с. 299]. Такий прийом широко

використовується у перекладацькій практиці для спрощення тексту, забезпечення зрозумілості для широкої аудиторії, відповідності культурному контексту, а також у зв'язку з технічними або форматними обмеженнями дубляжу. Генералізація є дієвим способом уникнення труднощів, пов'язаних із безеквівалентною лексикою або значною кількістю семантичних компонентів в одному мовному знакові.

Однією з причин застосування генералізації є уникнення згадування комерційних назв, якщо вони не мають вирішального значення для сюжету. Зокрема, йдеться про випадки продакт-плейсменту (прихованої реклами), що є типовим елементом сучасного кіно- і серіального виробництва. Багато брендів фінансово підтримують фільми в обмін на інтеграцію продукції до кадру або діалогу. Однак під час дубляжу, як правило, ці назви узагальнюються, якщо згадка не є сюжетно необхідною. У таблиці нижче наведено приклади використання генералізації в офіційному україномовному дубляжі серіалу «Sherlock», створеному телеканалом «1+1».

Таблиця 2.4

Приклади генералізації у випадках продакт-плейсменту в дубляжі серіалу Sherlock (канал «1+1»)

Оригінальний текст (англійською)	Український переклад (дубляж «1+1»)	Коментар
Mazda RX8. Wouldn't mind one of them myself.	«Отака б машина мені не завадила.»	Замість марки і моделі авто використано загальне слово «машина».
The bomber's iPhone.	«Телефон вибухівника.»	Замість конкретної марки вжито узагальнене слово «телефон».

У прикладі 1 назву марки та моделі авто — "*Mazda RX8*" — замінено на «машина», що є типовим прийомом генералізації, адже модель не є ключовою для розвитку сюжету. У прикладі 2 згадка про "*iPhone*" як бренд продукції

Apple була замінена на нейтральне «телефон», оскільки в контексті сцени важливою є функція об'єкта, а не його виробник.

Наступна група прикладів демонструє вживання генералізації у перекладі реалій, які мають вузьке значення в англійській мові, але при адаптації вимагають узагальнення через обмеження контексту або лінгвокультурні особливості української мови.

Таблиця 2.5

Приклади генералізації відповідно до контексту (дубляж «1+1»)

Оригінальний текст (англійською)	Український переклад	Коментар
Crime scene	Місце події»	«Crimescene» (місце злочину) було узагальнене, оскільки конкретна згадка про злочин не була в центрі уваги діалогу.
Nasty wound	Неприємний випадок	Конкретне слово «wound» (рана) замінено на загальніше «випадок», щоб пом’якшити емоційне навантаження.

У першому прикладі словосполучення “crimescene” узагальнюється до «місце події», що дозволяє зберегти нейтральний тон, не акцентуючи на кримінальній природі подій. У другому прикладі заміна “wound” на «випадок» дозволяє уникнути надмірної прямоти, характерної для офіційного повідомлення.

Застосування генералізації також виправдане у випадках перекладу безеквівалентної лексики, тобто термінів, що не мають усталеного відповідника в мові перекладу або можуть викликати нерозуміння. У таких випадках перекладач змушений замінити вузьке поняття більш загальним.

Таблиця 2.6

Приклади генералізації при перекладі безеквівалентної лексики (дубляж «1+1»)

Оригінальний текст (англійською)	Український переклад	Коментар
Who's on forensics?	Хто експерт?	Замість описового перекладу «хто проводить судово-медичну експертизу» вжито узагальнене «експерт».
Your booby trap did just kill a man.	Ваша пастка тільки-но вбила людину.	Термін "boobytrap", що не має чіткого еквівалента, перекладено узагальненим «пастка».

У першому прикладі замість вживання довгого пояснення "*forensics*" («*експерти з криміналістики*») перекладач використовує нейтральне «експерт», що дозволяє уникнути зайвих труднощів у синхронізації з артикуляцією актора. У другому випадку поняття "*boobytrap*", що позначає спеціальну приховану вибухівку або механізм, передано як «пастка», оскільки розкриття терміна не є критичним для сприйняття сцени.

Отже, генералізація як перекладацький прийом в аудіовізуальному перекладі є необхідною та виправданою стратегією. Вона дозволяє адаптувати текст до культурних норм і сприйняття цільової аудиторії, зберігаючи комунікативну адекватність та динаміку реплік. Особливо актуальною генералізація є в умовах дубляжу, де час звучання обмежений, а відповідність артикуляції є критичною для сприйняття перекладу.

2.1.5. Додавання у відтворенні специфіки серіалу «Sherlock». У контексті аудіовізуального перекладу додавання (або експлікація) трактується як лексико-семантична трансформація, яка передбачає введення в текст перекладу слів або фраз, відсутніх в оригіналі, з метою уточнення, пояснення або адаптації висловлювання для цільової

аудиторії [Калініченко 2025, с. 265]. Такий прийом є виправданим у випадках, коли мовні чи культурні реалії оригіналу не мають очевидного еквівалента в мові перекладу або можуть бути незрозумілими для глядача. Додавання може компенсувати культурні лакуни і забезпечити прагматичну еквівалентність.

У перекладі серіалу «Sherlock» телеканалом «1+1» додавання стало поширеним інструментом, який використовували перекладачі для досягнення комунікативної природності, емоційного забарвлення або пояснення деталей, зрозумілих лише носіям англійської мови. У таблиці нижче наведено приклади застосування цього прийому в офіційному україномовному дубляжі серіалу.

Таблиця 2.7

Приклади додавання в дубляжі серіалу «Sherlock» (канал «1+1»)

Оригінальний текст (англійською)	Український переклад (дубляж)	Коментар
Get a cab.	Скоріше викликай таксі.	Додано прислівник «скоріше» для передачі терміновості ситуації.
Well done, you.	Ти справді молодець.	Додано «справді», аби підсилити похвалу.
Well, now, have you been wicked, Your Highness?	Зізнайтесь, що ви поводилися кепсько, Ваша Високосте?	Додано формулу ввічливості та розгорнуте питальне речення для культурної адаптації.
OK, four ideas.	Гаразд, нехай буде чотири ідеї.	Додано «нехай буде» — це стилістичне уточнення, що робить репліку живішою.
Now…	Добре, до справи…	Додано фразу, що вводить наступні події і логічно структурує репліку.

Перший приклад демонструє вдале додавання емоційного маркера «скоріше», який допомагає точніше передати інтонацію напруження у сцені. У другому випадку підсилювальне слово «справді» сприяє передачі позитивної оцінки, яку у мовному просторі англійської мови закладено через інтонацію, а в українській мові необхідно вербалізувати.

У третьому прикладі (цитата: “*Well, now, haveyoubeenwicked, YourHighness?*” → «*Зізнайтесь, що ви поводилися кепсько, Ваша Високосте?*») додавання пояснює прихований контекст сарказму та підкреслює ввічливу форму звертання. Така трансформація зумовлена потребою точніше передати іронічний тон репліки в умовах культурних відмінностей у мовному етикеті.

Четвертий і п’ятий приклади є типовими ситуаціями використання додавання для стилістичної компенсації. Конструкція «*нехай буде*» у перекладі “*OK, fourideas*” сприяє збереженню діалогічності мови персонажа, а додана вставка «до справи» у перекладі “*Now…*” виконує функцію логічного переходу між сценами, підвищуючи зв’язність та динаміку наративу. Додавання як засіб компенсації культурної і мовної специфіки дозволяє зберегти прагматичний вплив оригіналу на глядача. Водночас, надмірне або невмотивоване додавання може порушити баланс між точністю перекладу та його природністю, спричинити перевантаження тексту або навіть спотворити інтенцію автора.

Отже, прийом додавання в аудіовізуальному перекладі є одним із ефективних засобів досягнення комунікативної адекватності. За умови поміркованого і вмотивованого використання, він забезпечує відповідність інтонації, емоційності та стилю оригіналу, підвищує якість сприйняття перекладу глядачами, адаптуючи зміст серіалу «Sherlock» до лінгвокультурних особливостей української аудиторії

2.1.6. Опущення як засіб перекладу аудіовізуального тексту. У межах аудіовізуального перекладу прийом опущення (elision або omission) означає навмисне вилучення певних лексичних одиниць, словосполучень або навіть окремих реплік з оригінального тексту з метою досягнення перекладацької адекватності в умовах технічних, стилістичних або культурних обмежень [Острушко 2019, с. 98].Цей прийом вживається, зокрема, при дубляжі, коли необхідно дотриматися синхронізації з

артикуляцією персонажів (ліпсинк), уникнути цензурних ускладнень або спростити сприйняття тексту для цільової аудиторії.

У телевізійній адаптації серіалу «Sherlock» каналом «1+1», яка транслювалася з рейтингом «12+», опущення використовувалося з кількох причин: цензура ненормативної лексики, уникнення надмірної деталізації, а також мовна компресія через часові обмеження дубляжу. Оскільки глядачі не лише чують репліки, а й бачать міміку, жести й кінематографічний контекст, деякі частини вербального повідомлення можна вилучити без втрати загального сенсу.

Таблиця 2.8
Приклади опущення ненормативної лексики в перекладі (канал «1+1»)

Оригінальний текст (англ.)	Український переклад (дубляж)	Коментар
What do you mean there’s no ruddy car?	Що значить — немає машини?	Слово “ruddy” опущено задля відповідності віковому рейтингу.
He bloody left again.	Він знову пішов.	Емоційна лексема “bloody” вилучена.
A bloody head.	Мертва голова.	Невідповідний епітет опущено без зміни змісту.
An estate agent’s photo and the bloody Greenwich pips.	Якесь фото і п’ять коротких гудків.	Опущено маркер емоційності.
Oh shit…	Ой…	Ненормативне слово замінено нейтральною реакцією.
Thisbloodything. (вказуєнамилицю)	Ця милиця.	Лексема “bloody” опущена і конкретизація
Getting you into crap telly.	Познайомити тебе з телевізором.	“Crap” вилучено через стилістичну недоречність.

Як видно, слова “*ruddy*”, “*bloody*”, “*shit*”, “*crap*” вилучено з перекладу задля дотримання вимог телебачення та культурних норм цільової аудиторії. Варто підкреслити, що візуальний супровід дозволяє глядачеві зрозуміти

емоційний підтекст репліки, навіть якщо в перекладі він частково або повністю відсутній.

Опущення також може використовуватися як техніка скорочення, коли необхідно вкласти переклад у часові рамки дубльованої репліки. З метою досягнення плавності діалогу перекладачі змушені редагувати речення таким чином, щоб зберегти зміст без перенавантаження синтаксичної структури.

Як видно, слова "*ruddy*", "*bloody*", "*shit*", "*crap*" вилучено з перекладу задля дотримання вимог телебачення та культурних норм цільової аудиторії. Варто підкреслити, що візуальний супровід дозволяє глядачеві зрозуміти емоційний підтекст репліки, навіть якщо в перекладі він частково або повністю відсутній.

Таблиця 2.9

Приклади опущення з метою компресії (канал «1+1»)

Оригінальний текст (англ.)	Український переклад (дубляж)	Коментар
So, it's at least partly psychosomatic.	Отже, біль психосоматичний.	Вираз "at least partly" вилучено для зручності сприйняття.
Maybe you don't like his drinking.	Може, він п'є.	Частина "you don't like" опущена, змістне повністю збережено.
An old friend of mine.	Мій друг.	Прикметник "old" та конструкція "ofmine" вилучено задля скорочення репліки та усунення надлишкової інформації, яка не є критичною для розуміння сцени.
Not in a police car, I'll be right behind.	Але тільки в іншій машині.	Опущено уточнення про поліцейську автівку.
Black, two sugars please.	Без молока, з цукром.	Кількість ложок цукру опущено.

Опущення також може використовуватися як техніка скорочення, коли необхідно вкласти переклад у часові рамки дубльованої репліки. З метою

досягнення плавності діалогу перекладачі змушені редагувати речення таким чином, щоб зберегти зміст без перенавантаження синтаксичної структури.

Опущення слів можливе лише тоді, коли це не змінює смислу, не впливає на прагматичну функцію тексту і не спотворює інтенцію мовця. Таким чином, у прикладі 2 («*Може, він п'є*» замість "*Maybeyoudon't likehisdrinking*") репліка набуває компактності, але при цьому не втрачає змістового ядра.

Варто зауважити, що в межах аудіовізуального перекладу, де час — обмежений ресурс, опущення стає незамінним інструментом адаптації. Втім, важливо, щоб таке скорочення не призводило до втрати стилістичної або змістової цілісності повідомлення. Неналежне застосування цього прийому може призвести до втрати гумору, драматизму або ключових сюжетних деталей.

Отже, опущення є необхідним перекладацьким засобом при дубляжі серіалу «Sherlock» в україномовному медіапросторі. Дана лексико-семантична трансформація дозволяє оптимізувати мовний матеріал, дотримуючись синхронізації з відеорядом, уникати цензурних обмежень і забезпечувати природне звучання перекладу для глядача. Разом з тим, перекладач повинен зберігати критичне ставлення до кожного випадку опущення, щоб не порушити смислову повноту аудіовізуального тексту.

Таким чином, опущення як і додавання виступає засобом реалізації перекладацької стратегії, а не стратегією як такою.

2.1.7. Компенсація як спосіб відтворення лінгвостилістичних особливостей серіалу «Sherlock». Для проведення якісного аналізу перекладацьких засобів та трансформацій застосованих під час дубляжу англомовного серіалу «Sherlock» (озвучка телеканалу «1+1»), було використано метод суцільної вибірки.

У межах дослідження проаналізовано 100 діалогів та реплік із трьох перших серій першого сезону, що в сукупності становить 270 хвилин хронометражу аудіовізуального матеріалу. Основна увага була зосереджена на

виявленні та класифікації перекладацьких трансформацій, що реалізуються у процесі дубляжу, зокрема під впливом технічних та лінгвостилістичних чинників.

Дубляж, як форма аудіовізуального перекладу, вирізняється високим ступенем втручання у вихідний текст, що зумовлено необхідністю синхронізувати переклад із артикуляцією акторів, обмеженням екранного часу та потребою адаптувати діалог до культурного контексту глядача.

Саме тому під час дубляжу використовується широкий спектр лексичних трансформацій, спрямованих не лише на відтворення смислового наповнення, але й на досягнення експресивної, комунікативної та функціональної еквівалентності.

У результаті аналізу встановлено, що в усіх 100 проаналізованих прикладах із діалогів серіалу «Sherlock» було зафіксовано застосування тих чи інших перекладацьких трансформацій.

Найчастотнішими серед них виявилися:

опущення (27%),

конкретизація (20%)

додавання (14%).

Ці три прийоми становлять понад 60% від загальної кількості трансформацій, що свідчить про їхню ключову роль у дубляжі.

До інших виявлених перекладацьких прийомів належать: генералізація (6%), модуляція (6%), описовий переклад (5%), антонімічний переклад (5%), транскрипція/транслітерація (4%), калькування (3%), еквівалентний переклад (3%) та цілісне перетворення (3%) (див. рис. 2.1).

Загалом, результати дослідження показують, що переклад діалогів у серіалі «Sherlock» (озвучка телеканалу «1+1») є багатогранним і творчим процесом у якому перекладачі активно застосовують різні трансформації для збереження смислової, стилістичної та емоційної точності оригіналу при адаптації до мовних і культурних особливостей української аудиторії.

Рисунок 2.1

Частотність використання перекладацьких трансформацій у дубляжі серіалу «Sherlock» (озвучка телеканалу «1+1»)

Як видно з рисунка 2.1, найчастіше перекладачі вдаються до опущення свідомого вилучення певних елементів, що не несуть істотного смислового навантаження, є надмірними, стилістично невмотивованими або не мають функціонального значення у цільовій культурі. Типовими прикладами для вилучення стають нецензурні вислови, слова-філери, вигуки, а також репліки, що є дублюванням вже висловленої інформації.

Конкретизація, як друга за частотою трансформація, передбачає заміну загального терміна на конкретний. У серіалі «Sherlock» прикладом такої трансформації може бути заміна загального слова *“weapon”* на більш конкретне *“knife”* («*ніж*»), якщо візуальний ряд або контекст до цього спонукає.

Цей прийом дозволяє зробити висловлення більш точним та зрозумілим для реципієнта.

Додавання є зворотним до опущення процесом і передбачає вставлення в переклад додаткової інформації для пояснення культурних або сюжетних нюансів, що можуть бути неочевидними для української аудиторії.

Це можуть бути уточнення про відносини між персонажами, предмети британської культури тощо.

Менш частотними, але важливими у прагненні до стилістичної адекватності є модуляція (зміна логіко-смислового підходу до передачі фрази), описовий переклад (коли точний відповідник відсутній), антонімічний переклад (передача значення через протилежність), а також адаптація, стратегія, яка здійснюється шляхом різних трансформацій.

Цілісне перетворення та еквівалентний переклад фіксувалися рідко, адже дубляж — це специфічна форма перекладу, що часто не допускає точного збереження форми оригіналу, натомість вимагає стилістичного і синтаксичного переоформлення тексту відповідно до вимог синхронізації.

Отже, результати аналізу доводять, що український дубляж серіалу «Sherlock», виконаний телеканалом «1+1», базується на активному застосуванні перекладацьких трансформацій, що дозволяє забезпечити комунікативну адекватність та зручність сприйняття аудіовізуального продукту українським глядачем.

Основна мета дубляжу полягає не лише у передачі змісту оригіналу, а й у досягненні емоційної, експресивної і культурної ідентичності у рамках цільової культури.

У цьому контексті перекладацькі трансформації є важливим інструментом, який дозволяє збалансувати міжформну точність та функціональну відповідність.

2.2. Перекладацькі виклики серіалу «Sherlock» та способи їх подолання

До таких категорій, що потребують особливого перекладацького підходу, належать:

- реалії;
- власні імена;
- ідіоми;
- діалектні та варіантні особливості;
- гумор.

2.2.1.Гумор. Під час перекладу аудіовізуальних текстів, зокрема серіалу «Sherlock», перед перекладачем постає завдання не лише зберегти зміст і сюжетну логіку, а й відтворити ціннісну картину оригіналу, включаючи культурно марковані елементи, до яких належить гумор. Комунікативно-прагматична еквівалентність залишається пріоритетною метою, оскільки саме вона забезпечує відповідність комунікативного ефекту в мові перекладу. У випадку гумору йдеться насамперед про досягнення аналогічної емоційної реакції глядача, що вимагає врахування культурного контексту, інтонації, мовної гри та ідіоматичних зворотів.

Окрім технічних причин (наприклад, необхідність синхронізації з артикуляцією губ акторів), перекладач має враховувати стиль і жанр твору. Попри науково-детективний характер серіалу, «Sherlock» містить численні побутові сцени, насичені живими діалогами, дотепами, сарказмом і експресивною лексикою.

Для їх адекватного відтворення перекладач використовує вигуки, підсилювальні слова та стилістично забарвлені вирази.

Таблиця 2.10

Приклад перекладу гумору (канал «1+1»)

Оригінальний текст (англ.)	Український переклад (дубляж)	Коментар
I heard you were abroad somewhere getting shot at. What happened? — I got shot.	Чув, що ти десь за кордоном потрапив під обстріл. Що сталося? — Підстрелили.	Гумористичний ефект абсурду в оригіналі зберігся частково, проте знищено контрастність між питанням та відповіддю.

У цьому прикладі джерелом комічного ефекту є лаконічна відповідь персонажа, що створює абсурдну ситуацію. В англійському оригіналі це — ефект порушеної логіки: питання містить передумову, яку герой просто підтверджує у згорнутій формі. Переклад українською від каналу «1+1» частково відтворює цю лаконічність, однак гумористичний ефект дещо згладжений. Можливим альтернативним перекладом міг би бути варіант: «*Кажуть, тебе обстріляли. І що?*» — «*Обстріляли*».

Ще одним поширеним джерелом гумору в серіалі є гра слів. Відтворення таких мовних конструкцій є надзвичайно складним, оскільки потребує не лише збереження змісту, а й формального аспекту — фонетичної або морфологічної подібності, що й створює гумористичний ефект.

Таблиця 2.11

Приклад перекладу гри слів (канал «1+1»)

Оригінальний текст (англ.)	Український переклад (дубляж)	Коментар
Mrs. Hudson leave Baker Street? England would fall.	Місіс Хадсон залишить Бейкер-стріт?То Англія розвалиться.	У перекладі збережено гіперболу і комічність тексту оригіналу. Передано іронічне перебільшення значущості героя.

Цей приклад демонструє використання іронії та гіперболи , так іронія створює гумористичний ефект і демонструє характер героя. Разом з тим, фраза «Englandwouldfall» – перебільшення, стилістичний прийом, що посилює емоційне забарвлення репліки. У даному випадку проявляється комбіноване використання іронії та гіперболи для досягнення стилістичного та комічного ефекту.

У більшості випадків перекладачеві доводиться обирати між формою і змістом. У художньому перекладі форма іноді переважає над змістом, оскільки саме вона передає експресивно-емоційну складову. Так, у грі слів при перекладі збереження жарту часто передбачає повну заміну образу і навіть змісту, щоб зберегти комічний ефект.

Отже, переклад гумору потребує високої креативності, глибокого знання мови оригіналу й культури цільової аудиторії. В арсеналі перекладача стратегія адаптації, в якій допустимі три варіанти дій:

- Передати зміст, пожертвувавши грою слів;
- Зберегти сенс, змінивши зміст;
- Повністю відмовитися від оригінального змісту, зосередившись на комічній функції.

У випадку з «Sherlock», де словесна гра є одним із ключових прийомів мовної характеристики персонажів, зокрема Шерлока Холмса, локалізація таких моментів набуває виняткового значення. Збереження стилістичних характеристик та гумору забезпечує не лише адекватність, а й естетичну насолоду від перегляду серіалу україномовною аудиторією.

2.2.2. Варіантні і діалектні особливості мови. У процесі локалізації серіалу «Sherlock» для україномовної аудиторії, однією з перекладацьких проблем є збереження діалектних і варіантних особливостей мови персонажів. Ці елементи репрезентують не лише географічне або соціальне походження мовця, але й виконують важливу стилістичну й

прагматичну функцію — створюють колорит образу, іноді навіть розкривають особливості характеру. Діалектизми, просторіччя, соціолекти або порушення граматичних норм — усе це засоби авторської мовної характеристики персонажа, які вимагають адекватного перекладацького відтворення.

У аудіовізуальному тексті варіантні мовні особливості можуть проявлятись на всіх мовних рівнях — лексичному, фонетичному, морфологічному, синтаксичному — і зазвичай маркують відмінності у походженні або статусі героя.

Для перекладача це створює складнощі, оскільки без адекватного еквівалента в мові перекладу зникає культурна інформація, яка передається через мовні варіанти. Важливим залишається не буквальний переклад, а трансформація, що дозволяє зберегти соціолінгвістичну функцію висловлювання, не порушуючи граматичних норм цільової мови.

Таблиця 2.12
Приклади перекладу варіантних особливостей мови (озвучення каналу «1+1»)

Текст оригіналу (англ.)	Український переклад (дубляж)	Коментар
She’salwaysgettinga tme, sayingIweren’tareal man. — Wasn’tarealman.	Вона завжди до мене чіпляється, каже, що я — не мужик. — Не був мужиком.	Використано розмовний стиль із збереженням семантики, але граматичну помилку “weren’t” виправлено.
Yeah, well, thenIdoneit. — Did it.	Ну, от, я взяв і зробив це. — Зробив.	Репліка із граматичною помилкою “done” замінена на правильну українську конструкцію.

У прикладі 1 персонаж вживає некоректну граматичну форму “*weren’t*” замість нормативної “*wasn’t*”. Це характерно для просторіччя або недосконалого володіння мовою, що, в контексті серіалу, слугує маркером соціального або етнічного походження героя (у даному випадку — іммігранта зі Східної Європи). Проте в українській мові така варіантність у граматиці неприпустима в перекладі — тому замість дослівного еквівалента використано

стилістично забарвлене просторіччя («не мужик»), що частково передає соціальну характеристику мовця.

У прикладі 2 граматично неправильна форма дієслова “*done*” (замість нормативної “*did*”) виправлена у перекладі. Водночас загальний тон репліки збережено — вона звучить так само недбало, як і в оригіналі. Стислість і простота фрази допомагають зберегти образ персонажа як людини з низьким рівнем освіти або іноземця.

У наведених випадках використано граматичну трансформацію — прийом, що полягає у виправленні мовних помилок у вихідному тексті з метою досягнення зрозумілості й дотримання мовних норм у мові перекладу. Це часто є необхідним при перекладі варіантних форм, які не мають точного відповідника в мові перекладу. Водночас перекладач намагається компенсувати втрату культурного маркера шляхом використання розмовної або просторічної лексики, щоб зберегти соціолінгвістичну функцію оригіналу.

У цьому контексті варто наголосити на тому, що серіал «Sherlock» не обмежується літературною або нейтральною англійською мовою — навпаки, він активно використовує мовне розмаїття, щоб окреслити соціальну стратифікацію, національність, професійне тло персонажів. Тому для перекладача завдання полягає не лише у правильному перекладі репліки, а й у передачі суб’єктивної мовної манери героя.

Отже, переклад варіантних і діалектних особливостей англійської мови в межах аудіовізуального перекладу — це комплексне завдання, що вимагає глибокого розуміння обох мовних систем, здатності адаптувати граматичні або лексичні особливості до норм української мови, при цьому не втрачаючи соціального чи емоційного навантаження, яке несе діалектна форма в оригіналі. В окремих випадках можуть застосовуватися компенсаторні механізми заміна діалекту на соціолект, стилістичне зниження регістру або використання діалектних лексем української мови, якщо це не впливає на розуміння сюжету.

2.2.3 Ідіоми. Ідіоматичні вирази як складова лінгвостилістичного оформлення аудіовізуального тексту становлять одну з найбільш складних перекладацьких категорій через їхню мовну, культурну та образну специфіку. Ідіоми — це стійкі мовні звороти, значення яких не виводиться з буквального значення їхніх складників, а формується на основі фіксованої метафоричної або культурної традиції. У серіалі «Sherlock», який відзначається стилістичним багатством і лексичною гнучкістю, ідіоматичні вирази часто виконують як функцію характеристики персонажів, так і функцію впливу на емоційну атмосферу сцени.

Відповідно до комунікативно-прагматичного підходу до перекладу аудіовізуального тексту, збереження ідіоми як засобу комунікації має відбуватись з урахуванням її функціонального навантаження, а не лише лексичного змісту. Перекладач стикається з дилемою: з одного боку, важливо передати культурну та емоційну насиченість ідіоми, з іншого — зробити її зрозумілою для реципієнта цільової аудиторії. Особливо це стосується ідіом, які є культурно специфічними для англійського мовного середовища та не мають прямого еквівалента в українській мові. В таких випадках доцільним є використання прийому описового перекладу (експлікації) або трансформаційної заміни на українську фразеологічну одиницю, що виконує аналогічну стилістичну чи семантичну функцію.

У процесі локалізації серіалу «Sherlock» (український дубляж телеканалу «1+1») перекладачі неодноразово вдавалися до експлікаційного перекладу ідіом, зберігаючи не буквальний зміст, а комунікативний ефект оригіналу.

Таблиця 2.13
Приклади перекладу ідіоматичних виразів за допомогою експлікації (дубляж телеканалу «1+1»)

Текст оригіналу (англ.)	Український переклад (дубляж)	Коментар
I thought that'd berightup you rstreet.	Здається, це якраз у вашій компетенції.	Ідіома "rightupyourstreet" у буквальному значенні означає «саме те, що вам підходить». В українському варіанті використано нейтральну фразу, яка зберігає зміст.
I'm cutting you slackhere.	Я даю вам трохи більше свободи дій.	Ідіома "tocutsomeonesomeslack" означає дати комусь поблажку, не бути надто суворим. Переклад здійснено описово з урахуванням контексту.

В обох прикладах застосовано експлікацію, тобто описовий переклад, що дозволяє уникнути незрозумілості, яка могла би виникнути у глядача в разі калькування оригінального виразу.

У першому прикладі фраза "*rightupyourstreet*" має відтінок персоналізованого зацікавлення, що вдало передано українським варіантом «у вашій компетенції», хоча дещо втрачається розмовна природність.

У другому прикладі ідіома "*cuttingyouslack*" була адаптована до зрозумілого мовного звороту, який зберігає прагматичну функцію оригіналу — вказати на поступки.

У деяких випадках перекладач також може застосовувати функціональну заміну, використовуючи вже усталені українські ідіоми або стійкі вирази, навіть якщо вони не є точним перекладом англійського оригіналу.

Основною метою в таких випадках є збереження еквівалентного емоційного та стилістичного впливу на глядача.

Специфіка аудіовізуального перекладу обумовлює обмеження в часі ліпсінк та необхідність лаконічного формулювання реплік.

Це змушує перекладача обирати максимально короткі еквіваленти або застосовувати скорочення без втрати смислу. Однак, при перекладі ідіом

занадто короткий переклад часто втрачає експресію або образність, тому баланс між функціональністю та художністю є вирішальним.

Отже, переклад ідіом у межах локалізації серіалу «Sherlock» є важливим чинником, який забезпечує адекватність і цілісність образу персонажа, зберігає гумористичні та драматичні ефекти, а також сприяє емоційному залученню аудиторії.

Успішний переклад ідіоми свідчить про високий рівень володіння перекладачем не лише мовою, а й культурними кодами, що лежать в основі комунікативної ситуації.

2.2.4 Оніми. Переклад власних назв (онімів) у межах аудіовізуального перекладу, зокрема під час локалізації серіалу «Sherlock», постає як одна з найвідповідальніших перекладацьких задач, що потребує балансування між збереженням автентичності, упізнаваності та фонетичної коректності.

Згідно з усталеною практикою, переклад онімів залежить від їхньої категорії — антропоніми, топоніми, гідроніми, урбаноніми, хороніми, культуроніми тощо — а також від очікувань і лінгвокультурних норм цільової аудиторії.

Існує кілька основних стратегій передавання власних назв у перекладі з англійської мови українською: транскрипція, транслітерація, калькування та адаптація.

У разі, якщо ім’я або назва є загальновідомою серед україномовної аудиторії або функціонує як маркер культурного бренду, перекладач переважно використовує транскрипцію, яка передає звучання за допомогою графічної системи української мови.

У серіалі «Sherlock», який транслювався українським телеканалом «1+1», імена головних героїв було відтворено саме цим способом, що відповідає нормам функціонування онімів в українському мовному просторі.

Таблиця 2.14

Приклади перекладу власних назв

методом транслітерації (дубляж телеканалу «1+1»)

Текст оригіналу (англ.)	Український переклад (дубляж)	Коментар
Sherlock Holmes	Шерлок Голмс	Упізнаване ім’я персонажа, що має сталу транслітерацію в українській мові.
John Watson	Джон Ватсон	Антропонім передано шляхом прямої транскрипції згідно з українськими нормами.
Moriarty	Моріарті	Прізвище антагоніста, збережено автентичне звучання за допомогою транскрипції.
221B BakerStreet	221Б Бейкер-стріт	Урбанонім із буквеною нумерацією, топонім частково адаптовано до правил української орфографії.

Як видно з прикладів у таблиці 2.14, транскрипція забезпечує максимальне збереження звучаннята культурної ідентичності персонажів, які є широко відомими.

Такий підхід є цілком виправданим, оскільки імена Шерлока Голмса, Джона Ватсона та професора Моріартівже стали бібліографічно закріпленими знаками, а тому будь-яке інше трактування було би сприйнято як відхилення від канону.

Однак у деяких випадках, коли йдеться про другорядних персонажів або нові власні назви, що не мають відповідників у свідомості цільової аудиторії, перекладач може вдатися до адаптації.

Цей прийом передбачає певну модифікацію звучання або форми власної назви відповідно до фонетичних та культурних норм мови перекладу.

У наведеному прикладі ім’я “*Caren*” було передано як «*Каріна*», що є типовою формою адаптації, коли використовується найближчий за звучанням та культурною відповідністю аналог у мові перекладу. Важливо зазначити, що в сюжетному контексті ім’я вимовляється персонажем, який, за сюжетом, є

вихідцем зі Східної Європи, що обґрунтовує використання адаптації та знижує ризик когнітивного дисонансу у глядача.

Таблиця 2.15

Приклад перекладу власної назви методом адаптації (дубляж телеканалу «1+1»)

Текст оригіналу (англ.)	Український переклад (дубляж)	Коментар
Caren	Каріна	Зменшувально-пестливий варіант, адаптований до мовної норми української аудиторії, з огляду на національність персонажа.

Загалом адаптація як прийом перекладу онімів застосовується у випадках, коли:

- потрібне емоційне забарвлення, притаманне цільовій культурі;
- ім’я має низький рівень упізнаваності, і його автентична форма може бути важкою для сприйняття;
- існує потреба у стилістичній гармонізації з інтерлінгвальним контекстом.

Отже, переклад власних назв у серіалі «Sherlock» є прикладом багатокомпонентної лінгвістичної стратегії, що поєднує як традиційні, так і адаптивні техніки. Вибір методу залежить не лише від типу оніма, а й від жанрових і культурно-прагматичних параметрів твору, його аудиторної орієнтації, а також технічних вимог дубляжу. Перекладач мусить зберегти відтворюваність персонажів, підтримати автентичність культурного простору та забезпечити високу якість сприйняття аудіовізуального тексту, що є пріоритетом у сучасній локалізації.

2.2.5 Реалії. Однією з найскладніших лінгвостилістичних категорій у процесі локалізації англомовних аудіовізуальних творів, зокрема серіалу «Sherlock», є реалії. Реалії — це одиниці лексики, що позначають предмети,

явища, інституції, побутові референти, властиві лише певній національній або культурній спільноті [Зорівчак 1989, с. 215]. Вони тісно пов'язані з традиціями, історією, географією, адміністративною або соціальною організацією країни джерела, а отже не мають прямих відповідників у мові перекладу. Саме через це категорія реалій становить складну перекладацьку проблему, яка потребує не лише мовної, а й культурної адаптації.

У випадку локалізації серіалу «Sherlock», реалії найчастіше виникають у вигляді топонімів, соціально-побутових предметів, назв документів і транспортних засобів, що є типовими лише для британського контексту. Перекладачі дубляжу каналу «1+1» у багатьох випадках використовують описовий переклад (експлікацію) для пояснення значення та функції таких одиниць, оскільки буквальний переклад або транслітерація можуть ввести глядача в оману або зовсім не донести сутності терміна.

Описовий переклад, або експлікація, як стратегія перекладу реалій, полягає у поясненні значення незнайомого терміна через використання його функціонального або контекстуального аналогу в цільовій мові [Титова 2015, с. 62]. Такий підхід забезпечує адекватність сприйняття аудиторією, яка може не мати культурного бекграунду, необхідного для розуміння оригінальної реалії.

Таблиця 2.16
Приклади перекладу реалій методом описового перекладу (дубляж телеканалу «1+1»)

Текст оригіналу (англ.)	Український переклад (дубляж)	Коментар
He went to Waterloo.	Його відправили на інший вокзал.	Назва «Waterloo» не має культурного значення для українського глядача, тому перекладено узагальнено, з передачею змісту.
He had an Oyster card.	У нього був проїзний квиток.	Назва британської платіжної транспортної картки передана описово як «проїзний квиток».

У наведених прикладах використано саме описовий переклад, оскільки топонім «*Waterloo*» (вокзал у Лондоні) та термін «*Oystercard*» (британська транспортна картка, що використовується в системі громадського транспорту Лондона) не мають усталених аналогів в українській культурі. У першому випадку реалію «*Waterloo*» не перекладено як «Ватерлоо», що було б транслітераційним варіантом, а натомість подано узагальнений варіант «інший вокзал», який відповідає ситуації. У другому випадку назва картки не калькується, натомість збережено функціональний зміст — «проїзний квиток».

Таке рішення є виправданим, оскільки головною метою перекладу реалій в аудіовізуальному тексті є збереження функціонально-семантичного навантаження, а не формальної відповідності. У контексті серіалу «Sherlock», де реалії тісно вплетені у сюжетну тканину, важливо забезпечити зрозумілість діалогу для глядача, не втрачаючи його драматичної або інформаційної функції.

Описовий переклад є особливо ефективним тоді, коли реалія не має усталеного еквівалента в українській мові або її буквальний переклад викликає культурне непорозуміння. Такий підхід відповідає загальноприйнятим принципам комунікативної еквівалентності, яка передбачає адаптацію тексту відповідно до ментальних, соціальних та лінгвістичних норм цільової аудиторії.

У випадках, коли реалія вже стала частиною глобального лексикону або функціонує як бренд (наприклад, *BigBen, ScotlandYard, OxfordUniversity*), перекладач може зберігати її оригінальну форму, застосовуючи транслітерацію або калькування. У серіалі «Sherlock» це стосується, наприклад, локацій *BakerStreet* або інституцій на кшталт *ScotlandYard*, що є культурно маркованими поняттями з високим ступенемупізнаваності.

Отже, передача реалій в українському перекладі серіалу «Sherlock» — це багаторівневе завдання, що потребує поєднання лінгвістичної точності, культурної обізнаності та перекладацької інтуїції. Найважливіше при цьому —

зберегти функціональну адекватність та забезпечити повноцінне сприйняття тексту глядачем, що досягається через застосування таких трансформацій, як описовий переклад, калькування, транскрипція та такої стратегії як адаптація залежно від конкретного контексту.

Висновки до розділу 2

У другому розділі дипломної роботи здійснено всебічний аналіз лінгвостилістичних особливостей британського серіалу «Sherlock» та способів їхнього відтворення у перекладі українською мовою в умовах дубляжу, здійсненого телеканалом «1+1». Дослідження базувалося на лінгвоперекладознавчому аналізі оригінального та перекладеного аудіовізуального матеріалу за допомогою суцільної вибірки реплік та діалогів.

На основі проведеного аналізу перекладацької стратегії серіалу було встановлено, що перекладачі активно використовують низку лексико-семантичних трансформацій, серед яких домінують опущення, конкретизація, додавання, генералізація, модуляція, антонімічний переклад, описовий переклад,еквівалентний переклад. Застосування цих прийомів обумовлене потребою зберегти не лише змістову наповненість вихідного висловлення, а й стилістичну виразність, інтонаційне забарвлення, ритм реплік, а також дотримання технічних вимог дубляжу, таких як синхронізація з артикуляцією персонажів та обмеження хронометражу.

Особливу увагу в межах розділу було приділено локалізації проблемних категорій лінгвостилістичного характеру, які становлять значну складність у процесі перекладу аудіовізуальних творів. Зокрема, розглянуто такі категорії, як гумор, варіантні й діалектні особливості мови, ідіоматичні вирази, оніми та реалії. Переклад гумористичних елементів вимагав застосування мовної гри, паронімії, експлікацій, спрямованих на відтворення комічного ефекту з

урахуванням культурного контексту цільової аудиторії. Варіантні й діалектні особливості у репліках персонажів відображали соціальний статус або походження і часто передавалися через граматичні помилки, які у перекладі могли бути виправлені або стилізовані відповідно до норм української мови.

У випадку перекладу ідіом переважно застосовувалися описові конструкції або культурно адаптовані відповідники, що дозволяло зберегти експресивність та семантичне навантаження висловів. При перекладі онімів (власних назв) домінували методи транслітерації та адаптації, особливо коли йшлося про імена, які вже закріпилися у цільовій культурі або потребували звучання, наближеного до мовних стандартів української мови. Реалії ж передавалися переважно через описовий переклад або експлікацію, що зумовлено потребою донести до глядача культурну специфіку оригінального середовища серіалу.

Аналіз перекладацьких прийомів, використаних у дубляжі серіалу «Sherlock», засвідчив превалювання опущення (27%), конкретизації (20%) та додавання (14%) як основних прийомів, що зумовлені не лише лінгвістичними, а й технічними чинниками. Вони сприяють досягненню ефективної локалізації діалогів та гармонійному поєднанню змістової й стилістичної складових аудіовізуального твору з особливостями цільової культури та мовної системи української мови.

Перекладацька стратегія дубляжу серіалу «Sherlock» є комплексною та гнучкою, зорієнтованою на збереження функціональної й емоційної еквівалентності. Вона ґрунтується на поєднанні традиційних лінгвістичних трансформацій із культурною адаптацією, що забезпечує адекватне сприйняття серіалу українським глядачем. Таким чином, результати аналізу підтверджують, що перекладач у сфері аудіовізуальних текстів виступає не лише як мовний посередник, але й як інтерпретатор культурного коду, завдяки чому створюється повноцінний комунікативний ефект у межах іншомовної рецепції.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дало змогу здійснити комплексний аналіз лінгвостилістичних чинників, що впливають на процес перекладу сучасного англомовного аудіовізуального продукту, а також окреслити специфіку використання перекладацьких стратегій і трансформацій в умовах дубляжу. Аудіовізуальний переклад, що є важливою складовою міжкультурної комунікації, вимагає від перекладача високого рівня лінгвістичної, культурної та технічної компетентності, що було підтверджено під час аналізу лінгвостилістичних особливостей адаптації серіалу «Sherlock» для української аудиторії.

Було висвітлено теоретичні основи дослідження: охарактеризовано аудіовізуальний переклад як окремий тип перекладацької діяльності, що функціонує на перетині вербальних і візуальних кодів. З’ясовано, що на відміну від традиційного перекладу, аудіовізуальний переклад передбачає не лише збереження смислової, стилістичної та емоційної еквівалентності, а й відповідність візуальному ряду, синхронізацію з артикуляцією персонажів, дотримання обмежень хронометражу тощо.

Також узагальнено класифікацію перекладацьких стратегій (дослівний переклад, адаптація, зміщення фокусу тощо) та систематизовано основні труднощі, з якими стикається перекладач при роботі з аудіовізуальними матеріалами: передача культурно маркованих елементів, збереження лінгвостилістичного колориту, локалізація діалектів і сленгу, передача гумору, ідіом, онімів і реалій. Було встановлено, що успішне подолання цих труднощів потребує комбінації перекладацьких трансформацій на лексико-семантичному та прагматичному рівнях.

Здійснено практичний аналіз перекладу реплік, діалогів та стилістично маркованих фрагментів серіалу «Sherlock». Застосування методу суцільної вибірки дозволило проаналізувати 100 перекладацьких одиниць із трьох серій

першого сезону, що становить загалом 270 хвилин екранного часу. Було виявлено шість основних лексико-семантичних трансформацій, які найчастіше використовуються при дубляжі: модуляція, антонімічний переклад, конкретизація, генералізація, додавання та опущення.

Частотний аналіз засвідчив, що найуживанішими є опущення (27%), конкретизація (20%) та додавання (14%). Застосування тих чи інших трансформацій обумовлюється як прагненням зберегти змістову і стилістичну адекватність оригіналу, так і суто технічними обмеженнями дубляжу.

Окремо було досліджено локалізацію проблемних категорій лінгвостилістичного характеру, зокрема таких, як гумор, варіантні й діалектні особливості мови, ідіоми, оніми та реалії.

Встановлено, що перекладачі використовували гнучкі стратегії для адаптації комічних ефектів, граматичних відхилень, метафоричних виразів та культурно обумовлених елементів. Так, застосовувалось паронімія -мовне явище, яке є основою для гри слів, заміна оригінального образу, використання аналогів із цільової культури.

При передачі діалектів часто вдавалися до стилізації, граматичних помилок або експлікацій, тоді як для онімів і реалій використовувалися транслітерація, адаптація, описовий переклад або калькування. Аналіз показав, що точний переклад не завжди є пріоритетним – головним критерієм стає прагнення зберегти функціональну та стилістичну еквівалентність у сприйнятті сцени глядачем.

Отже, результати дослідження дозволяють зробити висновок про те, що аудіовізуальний переклад, зокрема дубляж, є поліфункціональною діяльністю, яка вимагає не лише філологічної, а й соціокультурної інтерпретації тексту. Переклад серіалу «Sherlock» українською мовою демонструє ефективнепоєднання стратегії функціональної адаптації з технікою збереження стилістичного забарвлення, що забезпечує повноцінне сприйняття твору українською аудиторією.

Практичне значення дослідження полягає у створенні типології перекладацьких трансформацій, які можуть бути використані у подальших дослідженнях аудіовізуального перекладу, зокрема в межах локалізації англомовного контенту для україномовного культурного простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білецька І. О. Лінгвістичні особливості субтитрування серіалів. *Науковий вісник Львівського університету*. 2020. Вип. 45. С. 112–120.

2. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. *Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень.* Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с.

3. Боднарчук Т. М. Медіа-лінгвістика : міжмодальність у сучасних текстах. Київ: Видавець, 2018. 256 с.

4. Голянич М. І., Стефурак Р. І., Бабій І. О. Словник лінгвістичних термінів : лексикологія, фразеологія, лексикографія. Івано-Франківськ: Голіней О. М., 2011. 268 с.

5. Гузь А. М. Транскодування як спосіб перекладу англійської авіаційної термінології. *Наука і молодь. Гуманітарна серія* : збірник наукових праць. Київ : НАУ, 2012. с. 144.

6. Гуменюк Л. П. Особливості перекладу гумору в субтитрах серіалів. *Філологічний вісник*. 2019. № 3. С. 56–64.

7. Дьяків О. П. Стилістика сучасної англійської мови. Київ: Либідь, 2015. 310 с.

8. Журавель К. М. Переклад субтитрів як дискурсивна практика. *Лінгвістичні студії*. 2021. № 6. С. 78–84.

9. Загнітко А. П. Основи лінгвістичної теорії перекладу : навчальний посібник. Краматорськ : ДДМА, 2014. 224с.

10. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів : Видавництво Львівського університету, 1989. 215с.

11. Калініченко Т. Експлікація як універсалія перекладу та когезія і когерентність в перекладознавстві. Експлікація як універсалія перекладу та когезія і когерентність в перекладознавстві. *Збірник наукових праць. Дорогобицький держ. пед. ун-т. ім. І. Франка.* Дрогобич : Гельветика, 2025. с. 265.

12. Кияк Т. Р. Лінгвістичні засади аудіовізуального перекладу. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 212 с.

13. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія і практика перекладу. Київ : Видавничий дім «КМ Academia», 2020. 312 с.

14. Коломієць Н. І. Мовні засоби індивідуалізації персонажа у телесеріалах. *Сучасні проблеми перекладу*. 2022. № 1. С. 33–41.

15. Комісаренко Л. І. Основи перекладознавства. 2010. Київ : ВЦ «Академія», с. 157.

16. Красуля А. В., Миклащук В. П. Генералізація як один із видів лексичних трансформацій у перекладі художніх текстів (заміна терміна на ширше значення). *Нова філологія*. 2020. №80. Т. 1. С. 299–304.

17. Кулінська А. О. Лінгвостилістика міжмодальних текстів: теорія й практика. Вінниця : Нова книга, 2017. 224 с.

18. Матклівська Н. Аудіовізуальний переклад: типи, мовна особливість та стратегії. *StudiesaboutLanguages*. 2014. № 25. С. 38–44.

19. Острушко О. А. Лексичні трансформації при перекладі англійських інформаційних текстів українською мовою. *Філологічні студії : Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2019. с. 98.

20. Петренко В. В. Текст на екрані: міжмодальна взаємодія мовних засобів. *Наука і освіта*. 2023. Вип. 12. С. 15–23.

21. Руснак О. Б. Переклад культурно-специфічної лексики у відеосеріалах. Чернівці: Рута, 2022. 146 с.

22. Савченко І. С. Субтитрування художнього тексту: методологічні підходи. Київ: Горобець, 2016. 198 с.

23. Стефанко Л. І. Засоби мовної індивідуалізації персонажів у "Sherlock": стилістичний аспект. *Філологічні горизонти*. 2021. № 8. С. 49–57.

24. Титова Т. М. Експлікація як спосіб перекладу безеквівалентної лексики (на матеріалі англомовних текстів). Наукові вісті НТУУ «КПІ». 2015. №6(103). С.62–67. URL : https://ela.kpi.ua/items/10b167bb-b7cd-49cf-8b54-ee60b95c84c3 (дата звернення: 02.10.2025)

25. Філатова О. М. Прикладне стилістичне дослідження перекладу телевізійних текстів. Харків: Східний видавничий дім, 2019. 312 с.

26. Чабаненко Л. П. Перекладайте з думкою: міжмодальні виклики. *Лінгвістичністудії*. 2020. № 4. С. 91–99.

27. Barthes R. From Work to Text: Postmodern Literary Theory. Oxford: Blackwell Publishers, 2000. 454 p.

28. Chaume F. Audiovisual Translation: Dubbing. Manchester: St. Jerome, 2004.

29. Chaume F. Film Dialogue. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. 2000. P. 97–99.

30. Díaz Cintas J., Remael A. Subtitling: Concepts and Practices. London: Routledge, 2021.

31. Duskova L. Expressing Indefiniteness in English. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*. 1997. Vol. XXII. P. 33–50.

32. Eco U. Semiotics and the Philosophy of Language. Bloomington: Indiana University Press, 1986. 242 p.

33. Gottlieb H. Screen Translation: Eight Studies in Subtitling, Dubbing and Voice-Over. Copenhagen: University of Copenhagen, 2003.

34. Gottlieb H. Subtitling. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. Ed. M. Baker. London; NY, 1998. P. 244–248.

35. Gottlieb H. Subtitles, Translation & Idioms. Copenhagen: Centre for Translation Studies, 1997.

36. Gupta P. et al. Problems with automating translation of movie subtitles. ArXiv. 2019. URL: arxiv.org/abs/1909.05362 (Датазвенення: 07.07.2025 р.)

37. Ivarsson J., Carroll M. Subtitling. Simrishamn: TransEdit, 1998.

38. Karakanta A., Negri M., Turchi M. Simultaneous Speech Translation for Live Subtitling. ArXiv. 2021. URL: arxiv.org/abs/2107.08807 (Датазвенення: 07.07.2025 р.)

39. Karakanta A., Negri M., Turchi M. Is 42. Subtitle-oriented speech translation. ArXiv. 2020. URL: arxiv.org/abs/2006.01080 (Датазвенення: 07.07.2025 р.)

40. Kärkkäinen K. Voice and Viewpoint: Epistemic Stance in English Conversation. Amsterdam: John Benjamins, 2006. 162 p.

41. Kornacki L. Special Issues of Translation. *Meta: Journal des traducteurs*. 2020. Vol. 65 (2).

42. Matthiessen C. M. I. M. Register is where register happens. *Poetics Today*. 2009. Vol. 30, No 1. P. 83–121.

43. Nesirli A. Exploring the Modalities of AVT: Dubbing vs Subtitling (Azerbaijani–English). *ResearchGate*. 2025. URL: researchgate.net/publication/392077077 (Дата звернення: 07.07.2025 р.)

44. Papi S. et al. Direct Speech Translation for Automatic Subtitling. ArXiv. 2022. URL: arxiv.org/abs/2209.13192 (Дата звенення: 07.07.2025 р.)

45. Pérez-González L. Audiovisual Translation Theories, Methods And Issues. Abingdon: Routledge, 2014.

46. Piotrowska M. A Study in Sherlock: Voice-over Translation of the TV Series Sherlock (MA thesis). Kraków: Jagiellonian University, 2013.

47. Ranzato I., Zanotti S. Linguistic and Cultural Representation in Audiovisual Translation. Abingdon: Routledge Advances in Translation, 2018.

48. Remael A. et al. Media for All 3: AVT and Media Accessibility at the Crossroads. Leiden: Brill, 2012.

49. Remael A., Díaz Cintas J. Audiovisual Translation: Subtitling. Manchester: St. Jerome, 2007.

50. Serafini F. Subtitling Strategies of Verbal-Visual Components in The Social Network. *International Journal of English Linguistics*. 2022.

51. Study on subtitle strategies: elimination, condensation. *Atlantis Press*. 2017. URL: atlantis-press.com/article/25900106.pdf (Датазвенення: 07.07.2025 р.)

52. Supardi M., Putri D. A. Audio-Visual Translation: Subtitling and Dubbing Technique. *Buletin Al-Turas*. 2018. Vol. XXIV No 2. P. 381–390.

53. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London: Routledge, 1995. 324 p.

54. Zabalbeascoa P. Developing translation studies to better account for audiovisual texts and other new forms of text production: with special attention to the TV3 version of Yes, Minister: PhD thesis. Lleida, 1993. 339 p.

55. Zabalbeascoa P. Translation and Relevance: Cognition and Context. Manchester: St. Jerome, 1994.

56. Taylor & Francis. Exploring new forms of AVT in digital age. 2023. URL: tandfonline.com/doi/full/10.1080/13556509.2023.2274119 (Датазвенення: 07.07.2025 р.)

57. PMC. Birdman case: subtitling of allusions (English–Arabic). URL: pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11493253 (Датазвернення: 07.07.2025 р.)

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

58. Шерлок / переклад і дубляж телеканалу 1+1. Україна : ТОВ «1+1 Продакшн», 2014. URL: https://1plus1.video/sherlok-bbc/1-sezon (дата звернення: 02.09.2025)

59. Sherlock. BBCOne. 2010-2017. URL: https://www.bbc.co.uk/programmes/b018ttws (дата звернення: 02.09.2025)

ДОДАТОК А

Усі репліки з серіалу, використані для аналізу; переклад подано відповідно до дубляжу каналу 1+1

№	Текст англійською мовою (“Original”)	Переклад українською мовою («Дубляж 1+1»)
1	“How’s your blog going?”	«Ви завели свій блог?»
2	“Yeah, good. Very good.”	«Так, завів.»
3	“What do you mean there’s no ruddy car?”	«Що значить, машини немає?»
4	“He went to Waterloo.”	«Її відправили на інший вокзал.»
5	“Get a cab.”	«Швидше бери таксі.»
6	“Taxi, taxi!”	«Стій! Стій!»
7	“How can suicides be linked?”	«Що пов’язує ці самогубства?»
8	“I heard you were abroad somewhere getting shot at. What happened?”“I got shot.”	«Кажуть, тебе десь за кордоном поранили. Що сталося?»«Підстрелили.»
9	“Black, two sugars, please.”	«Чорний, без молока, з цукром.»
10	“An old friend of mine.”	«Мій давній друг.»
11	“I just be a difficult man to find a flatmate for.”	«Мені важко знайти співмешканця.»
12	“He’s always like that.”	«Він завжди такий.»
13	“Oh no, I ensured it.”	«Навпаки, я все підлаштував.»
14	“I thought that’d be right up your street.”	«Здається, це якраз для вас.»
15	“Who’s on forensics?”	«Хто судмедексперт?»
16	“He won’t be your assistant. I need an assistant.”	«Він не буде вашим помічником. Я шукаю собі асистента.»
17	“Not in a police car, I’ll be right behind.”	«Але не в поліцейській машині. Я за вами.»
18	“Oh. It’s Christmas.”	«О, подарунок.»
19	“This bloody thing.”	«Ця клята палиця.»
20	“The game, Mrs. Hudson, is on!”	«Починається гра, місіс Гадсон!»
21	“Crime scene.”	«Місце злочину.»
22	“So, it’s at least partly psychosomatic.”	«Тобто біль частково психосоматичний.»
23	“Maybe you don’t like his drinking.”	«Можливо, тобі не подобається, що він п’є?»
24	“Did he follow you home?”	«Він ішов за тобою додому?»
25	“Sit down.”	«Сідайте.»
26	“So, what’s this about – the case?”“Her case…”“Her case?”“Her suitcase, yes, obviously.”	«Тобто ти про справу?»«Її справу…»«Справу?»«Чемодан, звісно ж.»
27	“Oh, perhaps I should mention – I didn’t kill her.”	«Мабуть, слід сказати: я її не вбивав.»

№	Текст англійською мовою (“Original”)	Переклад українською мовою («Дубляж 1+1»)
28	“Three years ago I proved to Lestrade at the time of a particularly vicious triple murder that Angelo was elsewhere, housebreaking.”	«Три роки тому, під час жорстокого потрійного вбивства, я довів Лестрейду, що Анджело тоді грабував будинок на іншому кінці міста.»
29	“Your taxi’s here, Sherlock.”“I didn’t order a taxi. Go away.”	«Таксі приїхало, Шерлоку.»«Я не викликав таксі. Йдіть.»
30	“I didn’t order a taxi.”“Doesn’t mean you don’t need one.”	«Я не викликав таксі.»«Але це не означає, що тобі не треба.»
31	“He bloody left again.”	«Та він знову втік.»
32	“And because Sherlock Holmes is a great man – and I think one day, if we’re very, very lucky, he might even be a good one.”	«Бо Шерлок Холмс – велика людина. І, можливо, якщо нам пощастить, він ще й стане доброю.»
33	“Why here? It’s open.”	«Чому саме тут? Двері ж відчинені.»
34	“Still the addict.”	«Все ще залежний?»
35	“Anything in? I’m starving.”	«Є що поїсти? Я помираю з голоду.»
36	“Yes? A bloody head.”	«Так? Одна кривава голова.»
37	“I saw it on the telly.”	«Я бачив це в новинах.»
38	“An estate agent’s photo and the bloody Greenwich pips.”	«Фотозагентстванерухомостііціклятіґрінвічськігудки.»
39	“And this… stupid bitch.”	«І ця… дурна плакса.»
40	“The curtain rises.”	«Завіса піднімається.»
41	“He had an Oyster card.”	«У нього була проїзна картка.»
42	“Well done, you.”	«Молодець!»
43	“Mazda RX8. Wouldn’t mind one of them myself.”	«Mazda RX8… Я б собі таку теж не відмовився.»
44	“I am on fire.”	«Я у вогні!»
45	“This is a funny one.”	«Оце загадка!»
46	“I like to watch you dance.”	«Мені подобається, як ти виляєш.»
47	“Nasty wound.”	«Паскудна рана.»
48	“I’m cutting you slack here.”	«Я даю вам трохи свободи дій.»
49	“The bomber’s iPhone.”	«Айфон підривника.»
50	“Ten-a-penny.”	«Повна нісенітниця.»
51	“We’d been sharing about a year. Just sharing.”	«Ми жили разом близько року. Просто жили разом.»
52	“I liked him.”	«Він мені подобався.»
53	“What about art? Did he know anything about that?”	«А як щодо мистецтва? Він щось у ньому тямив?»
54	“It’s not a fake.”	«Це справжній Вермеєр.»
55	“Oh sh…”	«Ой, чорт…»
56	“I just wanted my share. The 30 million.”	«Я просто хотіла свою частку. 30 мільйонів.»
57	“Getting you into crap telly.”	«Познайомити тебе з дурнуватим телебаченням.»
58	“The flirting is over.”	«Флірт закінчився.»
59	“Daddy’s had enough now.”	«Татку набридло.»
60	“Look at this one.”	«Подивіться на цього.»

61	“Well, now, have you been wicked, Your Highness?”	«Ви визнаєте, що були нечемними, Ваша Високосте?»
№	Текст англійською мовою (“Original”)	Переклад українською мовою («Дубляж 1+1»)
62	“OK, 4 ideas.”	«Гаразд, нехай буде чотири варіанти.»
63	“So what’s this one? Belly Button Murders? The Navel Treatment?”	«А це що? Вбивства пупка? Лікування карбункулів?»
64	“Now.”	«Добре, до справи.»
65	“He’s trying to be clever. It’s overconfidence.”	«Він грається в розумника. Це самовпевненість.»
66	“Tiny IQ.”	«IQ на рівні печери.»
67	“And you think he’s a criminal mastermind?”	«Івивважаєте, щовінгенійзлочину?»
68	“I do think we have a timetable.”	«Пропоную перейти до суті.»
69	“Professionally known as ‘The Woman.’”	«У колах відома як «Та жінка».»
70	“Look at those cheekbones.”	«Подивіться на ці вилиці!»
71	“I could cut myself slapping that face.”	«Можна порізатись, торкнувшись цього обличчя.»
72	“Your booby trap did just kill a man.”	«Ваша пастка щойно вбила людину.»
73	“It’s been a pleasure.”	«Було приємно.»
74	“Don’t spoil it.”	«Не псуй момент.»
75	“The woman who beat you.”	«Жінка, яка тебе перемогла.»
76	“Treat her like royalty.”	«З нею поводься, як із королівською особою.»
77	“I mean you’re going to find her dead.”	«Маю на увазі — знайдеш її мертвою.»
78	“She’s always getting at me, saying I weren’t a real man.”“Wasn’t a real man.”	«Вона завжди чіпляється, каже, я не справжній чоловік.»«Не був справжнім чоловіком.»
79	“Yeah, well, then I done it.”“Did it.”	«Так, ну я ж зробив це.»«Зробив.»
80	“Caren”	«Каринка»
81	“Sherlock Holmes”	«Шерлок Холмс»
82	“John Watson”	«Джон Ватсон»
83	“Moriarty”	«Моріарті»
84	“Baker Street 221B”	«Бейкер-стріт, 221Б»
85	“The door was…”	«Двері були…»
86	“Pass me over.”	«Передай мені ноутбук.»
87	“I’m seriously fighting an impulse to steal an ashtray.”	«Я щосили стримуюсь, аби не вкрасти попільничку.»
88	“We solve crimes, I blog about it, and he forgets his pants.”	«Ми розслідуємо злочини, я веду блог, а він забуває штани.»
89	“They all care so much.”	«Цим людям дійсно не байдуже.»
90	“I’m going out for a bit.”	«Я трохи прогуляюсь.»
91	“Sherlock doesn’t follow me everywhere.”	«Шерлок не стежить за мною повсюди.»
92	“Next, you can stop pointing that gun at me.”	«І ще — припини наводити на мене пістолет.»
93	“Safest place I know.”	«Найбезпечніше місце, яке я знаю.»

94	“John, can you check those flight schedules, see if I’m right?”	«Джоне, перевір розклад рейсів, я маю рацію?»
95	“Thank you, yes.”	«Так, дякую.»
№	Текст англійською мовою (“Original”)	Переклад українською мовою («Дубляж 1+1»)
96	“When we first met, you told me that disguise is always a self-portrait.”	«Коли ми вперше зустрілися, ви сказали, що маскування — це завжди автопортрет.»
97	“I’m about to go and inform my brother… or, if you prefer, you are…”	«Я маю намір повідомити брата… або, якщо бажаєш, зробиш це ти.»
98	“Didn’t say you did…”	«Я ж не казав, що ти…»
99	“It’s hardly much, is it?”	«Не так вже й багато, еге ж?»
100	“Just formalities.”	«Просто формальності.»

SUMMARY

The presented qualification paper is devoted to the analysis of the linguostylistic characteristics of English-language audiovisual texts and the ways of their reproduction in Ukrainian dubbing.

The object of the research is defined as the English audiovisual artistic text of the TV series Sherlock and its Ukrainian dubbed version. The subject of the research includes the linguostylistic features of audiovisual texts and the translation strategies and transformations applied to recreate these features in dubbing.

The aim of the paper is to identify, describe and systematize the linguostylistic features of English-language audiovisual texts, as well as to define the translation strategies and transformations ensuring their adequate rendering in Ukrainian dubbing.

The theoretical and methodological basis of the research relies on fundamental works in audiovisual translation studies and linguostylistics (I. Biletska, O. Bilous, T. Bodnarchuk, etc.), as well as on the principles of cognitive-discursive and pragmalinguistic approaches to text analysis (T. van Dijk, R. Jakobson).

The scientific novelty of the research lies in the comprehensive analysis of how linguostylistic features of the original audiovisual text interact with the visual component and how this interaction determines the choice of translation strategies and transformations in dubbing. The results obtained demonstrate the specificity of stylistic elements in audiovisual discourse and outline effective techniques for their adequate rendering in Ukrainian.

***Keywords**: audiovisual text, audiovisual translation, Northanger Abbey, research, cinematic text translation, linguostylistic features.*

Декларація

академічної доброчесності

здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Гулієва Манзар Заурівна, студентка 2 курсу магістратури, форми навчання заочна, факультету іноземної філології, спеціальність 035 «Філологія», освітньо-професійна програма переклад (англійський), адреса електронної пошти manzargurbanova9@gmail.com,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Лінгвостилістичні особливості англомовних аудіовізуальних текстів та їх відтворення у перекладі (на матеріалі серіалу «Sherlock» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата 24.11.2025 _____ Гулієва М. З.